Електронске изложбе Библиотеке Матице српске

Библиотека Матице српске приредила је 178 изложби у витринама. Од јануара 2011. године изложбе се презентују у електронском облику, у јавном каталогу Библиотеке.

Електронски каталози изложби, заједно са штампаним каталозима досад постављених изложби, доступни су на www.bms.rs

Изложбе БМС у 2023.

(331) 9−29. јануар: Душан Матић (1898–1980) – 125 година од рођења
(332) 30. јануар – 19. фебруар: Хиландар (1198–2023) – 825 година
(333) 20. фебруар – 12. март: Радоје Домановић (1873−1908) – 150 година од рођења
(334) 13. март – 2. април: Милан Коњовић (1898–1993) – 125 година од рођења
(335) 3–23. април: Атанасије Стојковић (1773–1832) – 250 година од рођења
(336) 24. април − 14. мај: *Јубилеји штампаних србуља*: 500 година *Молитвеника горажданског* (Горажде, 1523)
460 година *Триода цветног скадарског* (Скадар, 1563)
(337) 15. мај – 4. јун: Надежда Петровић (1873−1915) – 150 година од рођења и Растко Петровић (1898–1949) – 125 година од рођења
(338) 5–25. јун: Мића Поповић (1923–1996) – 100 година од рођења
(339) 26. јун – 16. јул: Михаило Марковић (1923–2010) – 100 година од рођења
(340) 17. јул – 6. август: Милка Ивић (1923–2011) – 100 година од рођења
(341) 7–27. август: Сретен Стојановић (1898–1960) – 125 година од рођења
(342) 28. август – 17. септембар: Михаило Обреновић (1823−1868) – 200 година од рођења
(343) 18. септембар – 8. октобар: Десанка Максимовић (1898–1993) – 125 година од рођења
(344) 9–29. октобар: Антоније Исаковић (1923–2002) – 100 година од рођења
(345) 30. октобар – 19. новембар: Шандор Петефи (1823–1849) – 200 година од рођења
(346) 20. новембар – 10. децембар: Срби 1848 – 175 година
(347) 11. децембар 2023 – 8. јануар 2024: Федерико Гарсија Лорка (1898–1936) – 125 година од рођења

Библиотека Матице српске

Федерико Гарсија Лорка (1898–1936)

Електронски каталог изложбе број 347

Нови Сад
11. децембар 2023 – 8. јануар 2024.

Библиотека Матице српске је на основу грађе из својих збирки приредила изложбу поводом 125 година од рођења Федерика Гарсије Лорке, песника и драмског писца.

Електронска изложба садржи попис изабраних дела и литературе са сигнатурама.

Федерико Гарсија Лорка
(1898–1936)

Аутор
Снежана Николић

Скенирање, снимање и обрада фотографија
Софија Ђурђевић
Мирка Свркота

Уредник
Селимир Радуловић

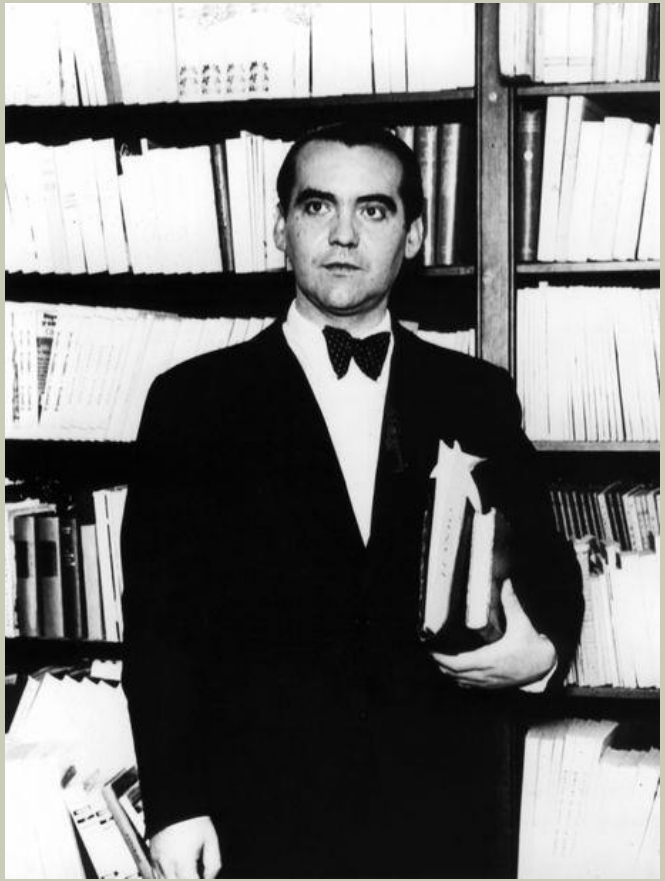

Федерико Гарсија Лорка
(1898–1936)

5. јуна 1898. године родио се Федерико Гарсија Лорка у Фуентевакеросу, у околини Гранаде, као син учитељице Висенте Лорке и имућног земљопоседника Федерика Гарсије Родригеса. Лорка је у својим аутобиографским белешкама писао да се родио „крајем деветнаестог столећа”, као и то да је од оца, чистог Андалужанина и човека земље, наследио страст, а да је од мајке, Андалужанке, наследио интелигенцију.

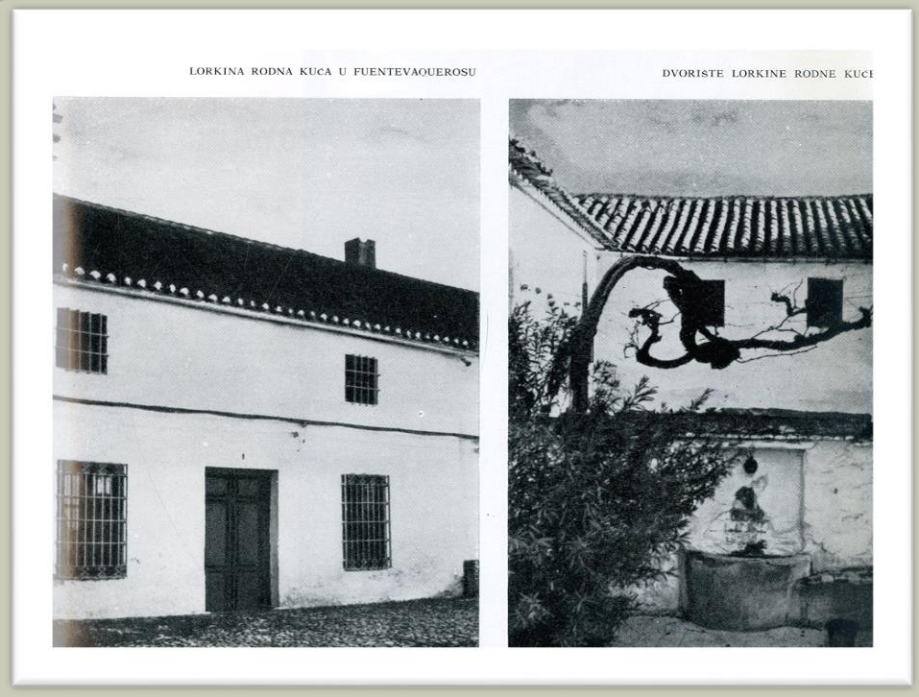

БМС II 48098

Лорка као шестогодишњак

БМС II 48098

Лорка са мајком, братом и сестрама

1898–1913. – Прелази са породицом у Гранаду; школује се у Колеџу Светог Исусовог срца. Учи да свира гитару и клавир. Уписује књижевност и право на Универзитету у Гранади. Међутим, више показује интересовање за сликарство, поезију и, посебно, музику, коју учи код Мануела де Фаље. Управо он му је усадио љубав према народном мелосу, а особито према андалушком *cantu hondu*, након чега је Лорка стекао изузетно музичко образовање, истанчан осећај за народну мелодију, као и велику љубав према скупљању фолклорног материјала.

БМС II 48098

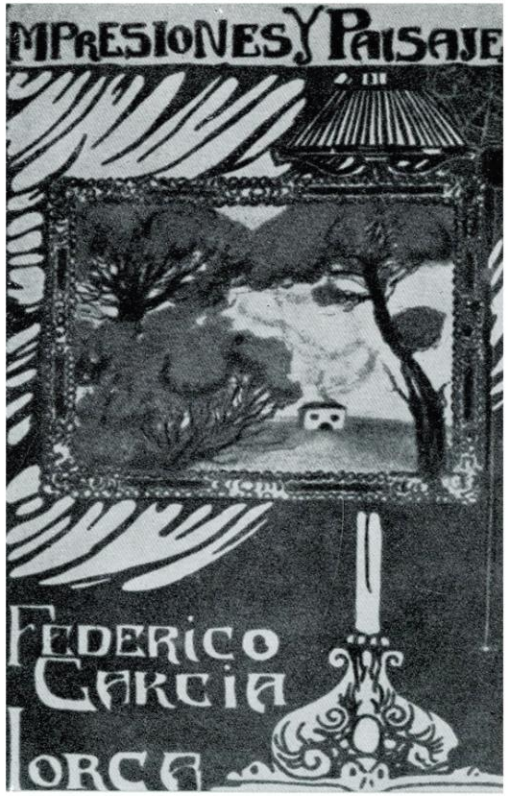

NASLOVNA STRANA PRVE LORKINE KNJIGE

1918. – објављује своју прву књигу путописне прозе *Утисци и предели,* а 1919. године одлази у Мадрид, где ће се упознати са сликаром Салвадором Далијем и будућим чувеним филмским режисером Луисом Буњуелом.

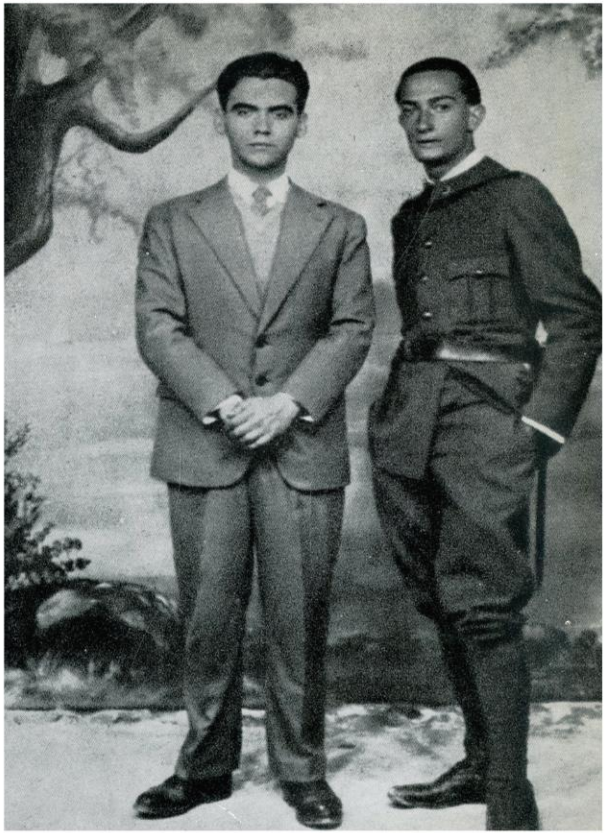

БМС II 48098

1920. – У мадридском позоришту приказује своје прво драмско дело *Чаролија лептирице*. Дело је извиждано. Лорка му, међутим, и сам пресуђује, тако што спаљује рукопис и без горчине према театру, наставља страсно да се изражава у драмској форми.

1921. – Објављује прву песничку збирку *Књига песама*.

„Те пјесме имају све поетске одлике касније Федерикове поезије; ‘интерпретацију најтананијих жиличица народног израза’, музикалност, прозирност, финоћу, снагу метафора, слободу. Те ће одлике он обогатити урањањем у ‘унутрашњи облик’, ‘унутрашњу музику’, ‘интимну тајну’ свога језика, откривањем дубоке садржајности живота и тражењем лирског израза те садржајности у адеквату језичне материје.”

Драго Иванишевић

1922. – Поводом прославе канта хонда, у Гранади, објављује оглед *Канте хондо, првобитна андалузијска песма*. Пише стихове *Поеме о канте хонду*.

1927. – Објављује, у Малаги, *Песме*, у којој су сакупљене све оне песме написане 1921–1924. У периоду од 1921. до 1927. године Лорка врло мало објављује и само најбољим пријатељима показује покоји рукопис, непрестано их дотерујући, али је активан у наступању и казивању својих песама.

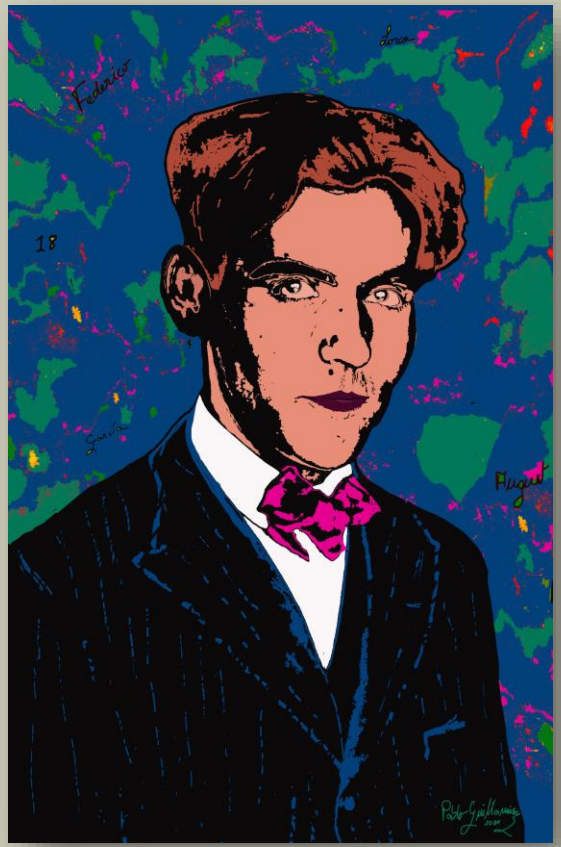

„Сваки човек, сваки уметник, звао се Ниче или Сезан, сваки степеник који води на торањ савршенства, бива то што јесте по цену борбе коју води са својим дуендеом, а не са анђелом као што веле, нити са музом. Неопходно је направити ову дистинкцију, битно за корен самог дела. […] Анђео и муза долазе споља; анђео подарује светлост, муза даје облик (Хесоид је од њe учио). Насупрот томе, дуендеа треба разбудити у последњим одајама крви. И одбити анђела и шутнути музу […] Истинска борба је борба са дуендеом.”

Федерико Гарсија Лорка

*Дуенде у речницима и изван контекста фламенка означава малог духа, најчешће доброћудног, вилењака из бајки, тинтилинића.

1928. – Објављује *Цигански романсеро*, његову најпознатију збирка, која је до 1936. године доживела шест издања. Период 1919–1928. сматра се можда и најважнијим у његовом животу, будући да је за то време свог боравка у Мадриду упознао најзначајније људе своје генерације, међу којима је био и Рафаел Алберти. Осим тога, „проширио је и продубио своју жељу и љубав за свим садржајностима и облицима поезије”.

Драго Иванишевић

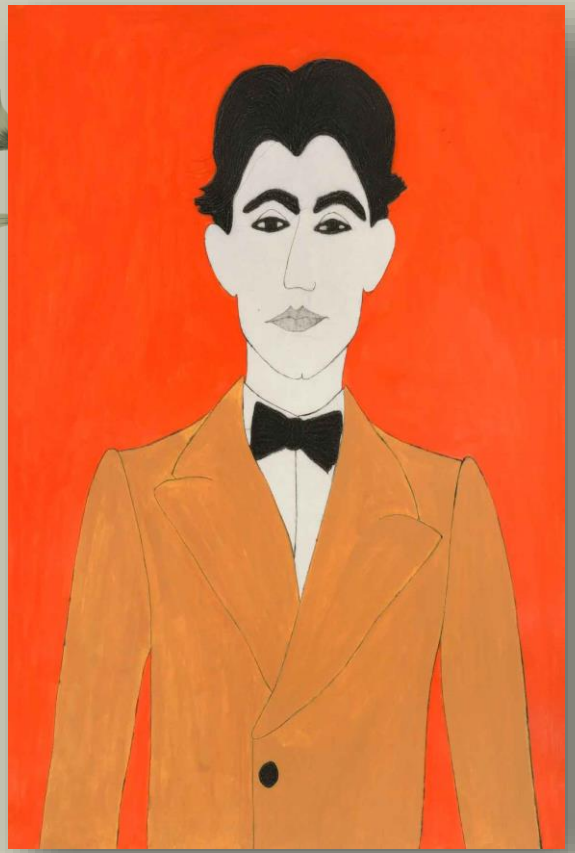

„Моја уметност није народска. Никад нисам желео да то буде. *Цигански романсеро* није народска књига, иако су неке теме народске. Једино су популарни извесни моји стихови, али мањим делом. Таква је, на пример, романса *Неверна жена*, јер суштином племенска и народна, и може бити приступачна свим читаоцима, узбудити сваког ко је слуша. Али већина мог дела, упркос његовој садржини, није таква, јер је то уметност, нећу рећи аристократска, али пречишћена, с представом и техником које противрече простој самониклости народског.”

Федерико Гарсија Лорка

КАСИДА О ГРАНАМА

Кроз дворeде Тамарита
дошли су пси од олова
и чекају да гране падну,
чекају да се саме сломе.

У Тамариту расте јабука,
на њој је плод од јецања.
Један славуј гаси уздахе,
а фазан их гони кроз прашину.

Али, ето, гране су радосне,
гране су једнаке као и ми.
Не мисле на кишу и уснуле
као да су стабла, изненада.

Седећи у води до колена
две су долине чекале јесен.

Полутама је кораком слона
гурала гране и дебла.

По дворедима Тамарита
има много деце застрта лица,
која чекају да моје гране падну,
која чекају да се саме сломе.

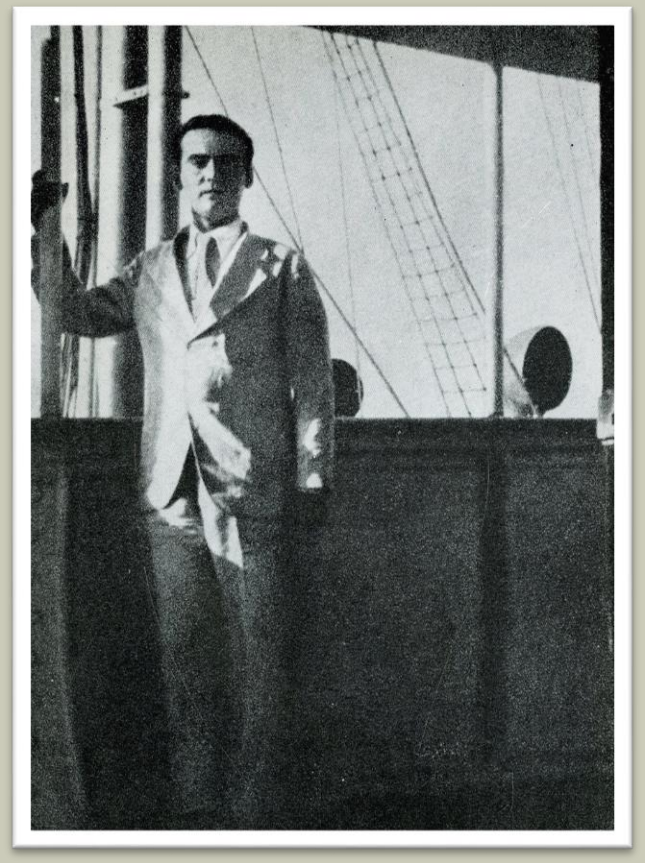

Лорка на броду при повратку из САД

БМС II 48098

1929. – Путује у Њујорк, као студент Колумбијског универзитета.

1930–1931. – Завршава боравак у Њујорку и путује на Кубу. По повратку у Мадрид, у Студентском дому чита стихове *Песник у Њујорку*, који су настали након боравка у Њујорку и резултат су његових унутрашњих сукоба и тескобе у цивилизацијском свету. Објављује књигу *Поема о канте хонду* 1931. године.

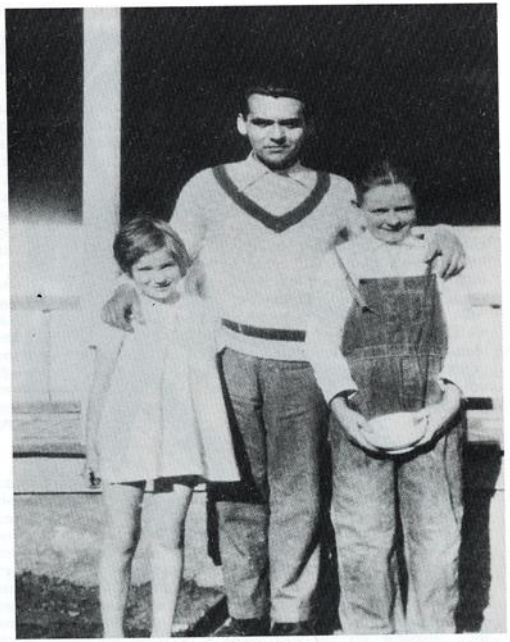

ФЕДЕРИКО ГАРСИА ЛОРКА, 1929, на имању породице Камингс, у држави Вермонт, САД. Хелен и Стантон Хоган су протагонисти неколико песама из збирке *Песник у Њујорку*: „дечак Стантон“ и „девојчица удављена у бунару.“ (*Непознати Лорка*)

БМС II 422915

„Лорка је био свестрано обдарен уметник: музичар, сликар, глумац, али изнад свега песник. Музику је учио у родној Гранади код највећег шпанског композитора XX века Мануела де Фаље и на његов подстицај скупљао и хармонизовао народне песме андалузијских и кастиљанских сељака и проучавао фламенко, традиционални мелос андалузијских Цигана. Имао је такође и изразит сликарски таленат и оставио је за собом велику збирку маштовитих цртежа. Поред бројних песничких збирки и мноштва критичких текстова, Лорка је написао и више позоришних комада. Савременици га описују као човека изузетне интелигенције и образовања, духовитог саговорника и поузданог пријатеља, пуног одушевљења и животне радости, али и меланхолика склоног депресији и опседнутог смрћу.”

Радивоје Константиновић

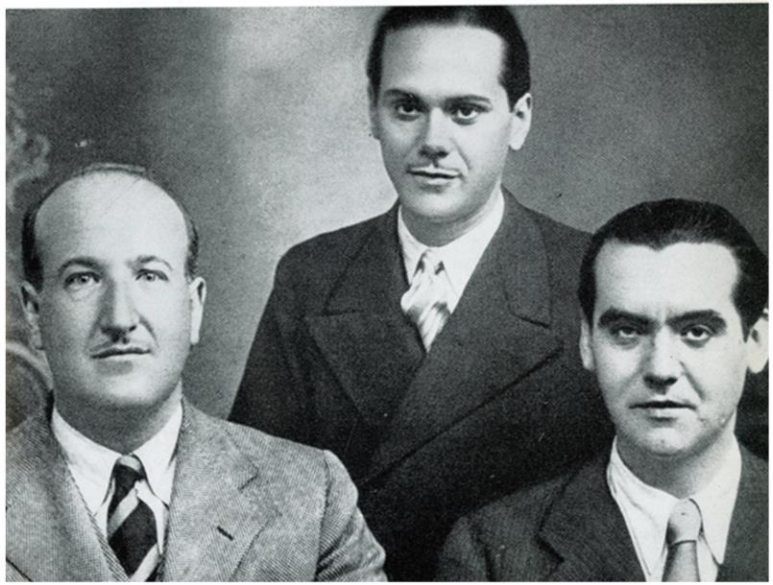

V. ALEIXANDRE, L. CERNUDA I GARCIA LORCA

U PRVOM REDU, S LIJEVA NA DESNO: PEDRO SALINAS, TOREADOR SANCHEZ MEJIAS I JORGE GUILLEN. OTRAGA: A. MARICHALAR, JOSE BERGAMIN, CORPUS BARGA, V. ALEIXANDRE, LORCA I DAMASO ALONSO

БМС II 48098

LORCA PREDSTAVLJA PEDRA SALINASA ČLANOVIMA KAZALISTA »LA BARRACA«

БМС II 48098

1932. – Оснива и води универзитетско позориште „Ла Барака”, са циљем да, по шпанским селима, приказује ремек-дела националног театра: Калдеронов *Живот је сан*, Лопе де Вегину *Фуентеовехуну*, Тирсо де Молининог *Севиљског заводника* и Сервантесове једночинке.

Лорка у Буеној Ајресу
БМС II 48098

1933. – У Мадриду му изводе *Крваву свадбу* и *Љубав Перлимплина и Белисе у њиховом врту*. „Његова *Крвава свадба* доживљава тријумф. То је период његове најинтензивније стваралачке активности: врло много пише, држи јавна предавања, организује концерте традиционалних песама и игара, рецитује своју поезију”.
Радивоје Константиновић

Путује у Јужну Америку (Аргентину, Уругвај и Бразил), где публика у Буенос Ајресу и Монтевидеу поздравља са одушевљењем његову *Чудесну обућарку*.

1934. – На арени гине Игнасио Санћес Мехијас, славни пријатељ тореадор, и Лорка пише *Плач за Игнацијом Санчез Мехијасом*. Исте године пише и *Тамаритски диван,* збирку која ће постхумно бити објављена. Исте године му је први пут изведена *Јерма*.

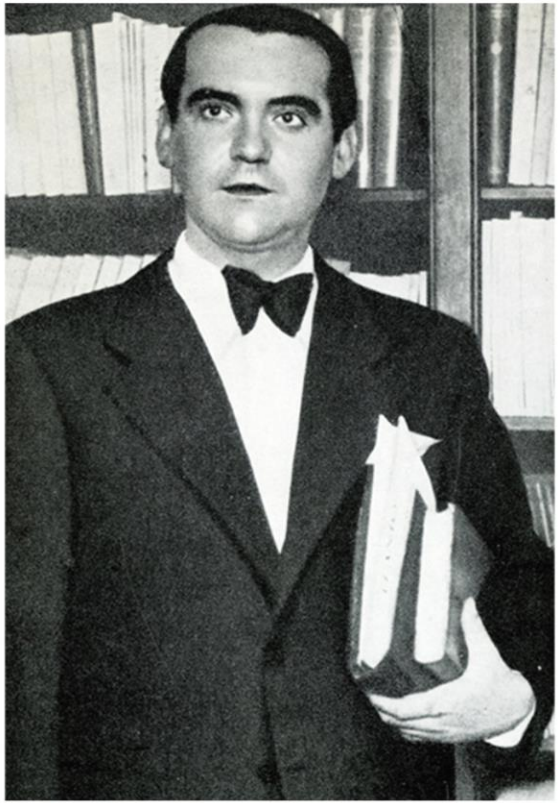

БМС II 48098

1936. – По избијању грађанског рата, 16. јула, одлази из Мадрида у Гранаду како би са породицом и пријатељима прославио свој имендан. У ноћи, 19. августа, одводе га Франкови жандарми и стрељају га у једној јарузи у близини града.

„Не зна се где је гроб песника који је у једној песми пожелео да буде сахрањен са својом гитаром, али ово мучко убиство изазвало је гнушање међународне јавности. Франков диктаторски режим није успео до саме своје пропасти да скине љагу коју му је нанела песникова смрт.”

Радивоје Константиновић

П II 902

„Федерико Гарсија Лорка није био стрељан, био је убијен. Наравно, нико није могао помислити да ће га некад убити. Од свих песника Шпаније био је највољенији, најдражи и најсличнији детету због своје дивне раздраганости. Ко би могао поверовати да на земљи, на ‘његовој земљи’ постоји монструм способан за такав необјашњив злочин. […] Добро су га изабрали они који су пуцајући у њега желели пуцати у срце свог народа. Изабрали су га да би погружили и мучили Шпанију, исцрпли јој најнеуштивији осмех.”

Пабло Неруда

„Виђен је како иде између пушака
дугом улицом, што у хладно поље води,
пре свануће, док је још било звезда.
… У Гранади се злочин догодио.
… Убили су Федерика, као да су
светлост угасили.”

Антонио Мачадо, Лоркин пријатељ

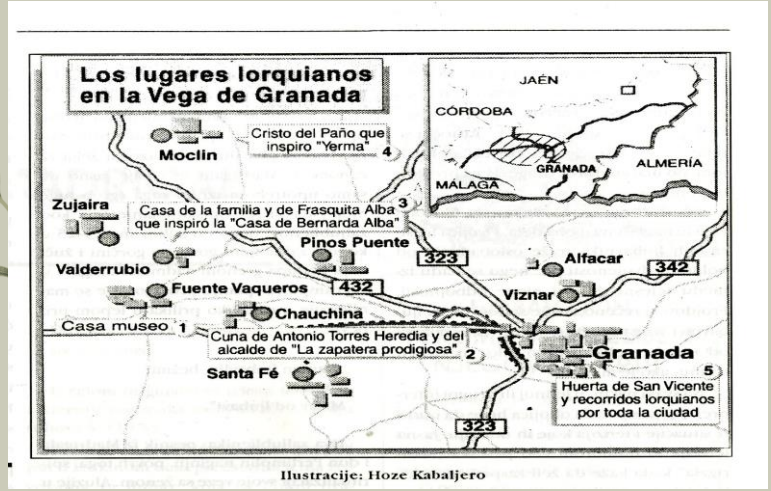

Ilustracije: Hoze Kabaljero

„Тачно 29. јула 1995. напунило се 10 година од отварања песникове кће као музеја. У том кратком времену место се претворило у право светилиште Лоркиних поклоника СА ПРИВЛАЧНОШЋУ КОЈА ЈЕ ИСТИНСКИ УНИВЕРЗАЛНА. Провинцијска власт је успешно претворила кућу у музеј којим руководи песник и новинар Хуан де Лекса. Путник ће наћи кућу неколико метара од трга где се налази Лоркин споменик. Кућа је очувана са амбаром који је претворен у салу за изложбе, и у њој су изложени разни документи, међу којима се могу видети изузетно интересантни примерци разних монографија. Двориште куће са његовом малом бистом, бунар и пријатан виноград сами за себе већ су вредни пута.”

Хозе Кабаљеро

Умрем ли,
оставите балкон отворен!

Лорка

Лоркина статуа у Мадриду

Дела (избор)

Federiko Garsija Lorka stekao je svetsku slavu poetskim i dramskim stvaralaštvom, ali njegovo prvo delo objavljeno 1918. godine predstavljaju putopisi. Knjigu *Utisci i pejzaži* Lorka je objavio sa dvadeset godina, a obuhvaćeni tekstovi izranjaju iz beleški koje je sastavljao tokom tzv. pedagoških putovanja ili ekskurzija s obrazovnim ciljevima koje je organizovao profesor Martin Dominges Berueta. Delo *Utisci i pejzaži* predstavlja intiman i poetski dnevnik s putovanja po Španiji, lirske opise i odgovor na posećena mesta i percipirane predele.

Ovi putopisi ispunjeni su simbolima, metaforama, sinestezijama, bojama i zvucima, pesničkim slikama koje najavljuju lirski i dramski izraz Lorkinog kasnijeg stvaralaštva. Savremena kritika u ovom delu prepoznaje potragu mladog pisca za sopstvenim izrazom što je velikog značaja za proučavanje Lorkine poetike.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
БМС
II 548863
0013779 6
COBISS ©
9 788671 578806

БМС II 548863

„Федерико Гарсија Лорка стекао је светску славу поетским и драмским стваралаштвом, али његово прво дело објављено 1918. године представљају путописи. Књигу *Утисци и пејзажи* Лорка је објавио за двадесет година, а обухваћени текстови израњају из белешки које је састављао током тзв. педагошких путовања или екскурзија с образовним циљевима које је организовао професор Мартин Домингес Берета. Дело *Утисци и пејзажи* представља интиман и поетски дневник с путовања по Шпанији, лирске описе и одговор на посећена места и перципиране пределе. Ови путописи испуњени су симболима, метафорама, синестезијама, бојама и звуцима, песничким сликама које најављују лирски и драмски израз Лоркиног каснијег стваралаштва. Савремена критика у овом делу препознаје потрагу младог писца за сопственим изразом што је од великог значаја за проучавање Лоркине поетике.”

Мирјана Секулић

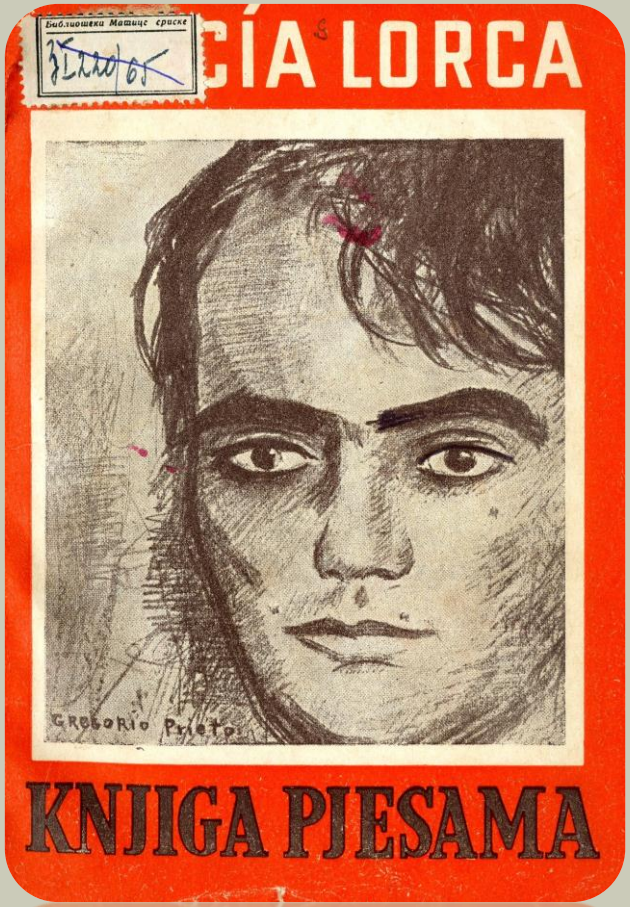
Библиотека Матице српске
CÍA LORCA
GREGORIO PRIETO
KNJIGA PJESAMA

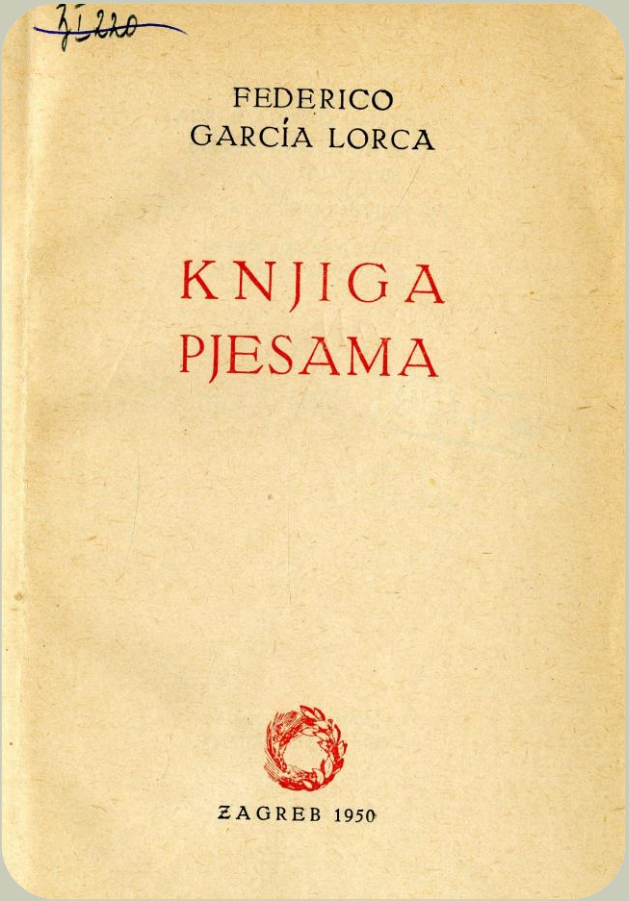
FEDERICO
GARCÍA LORCA
KNJIGA
PJESAMA
ZAGREB 1950

БМС I 13115

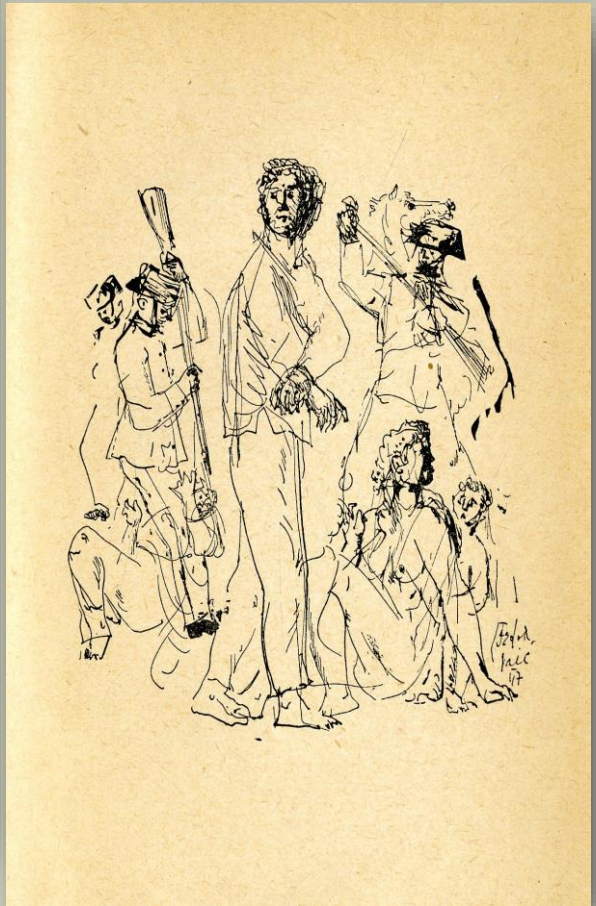

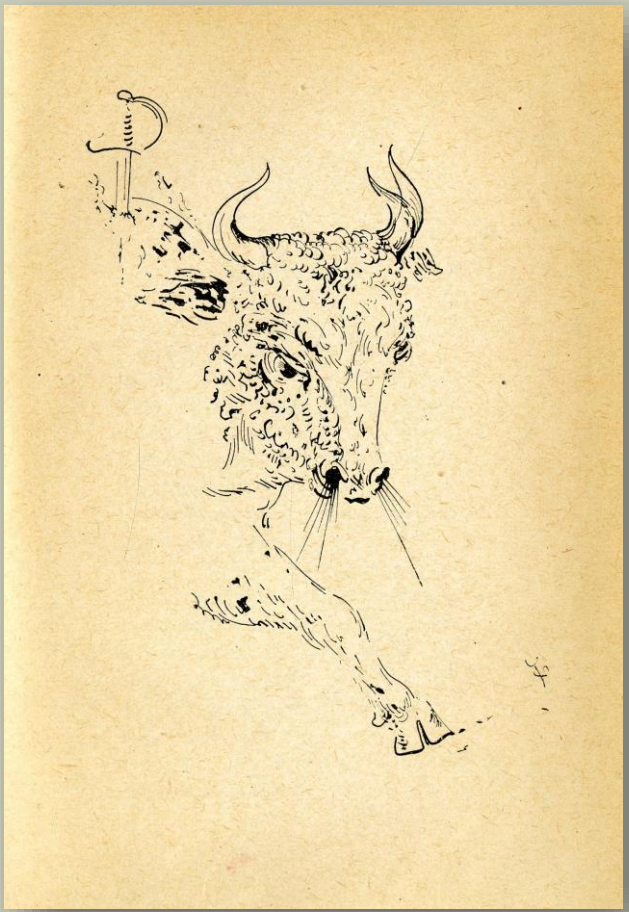

БМС І 13115

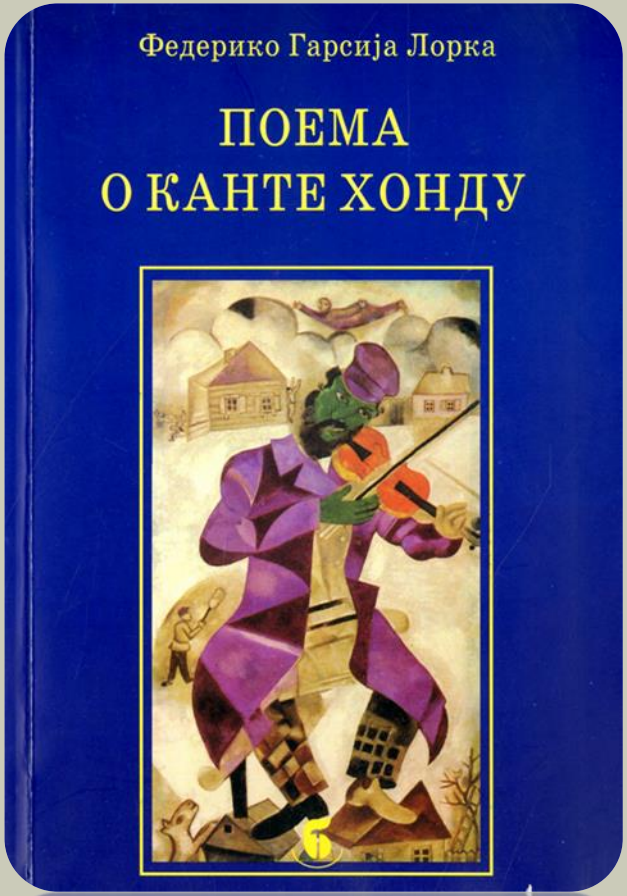

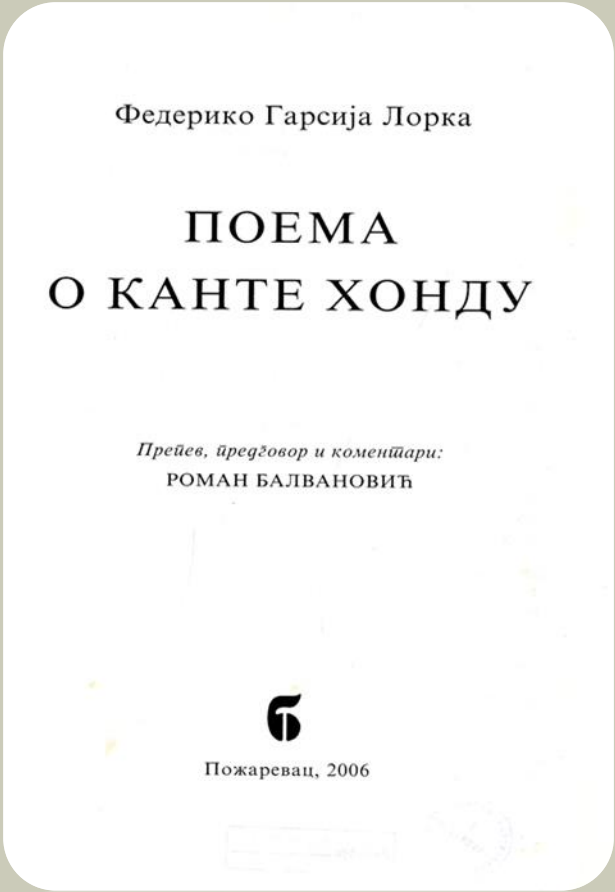

Федерико Гарсија Лорка

ПОЕМА
О КАНТЕ ХОНДУ

Превео, предговор и коментари:
РОМАН БАЛВАНОВИЋ

Пожаревац, 2006

БМС II 473412

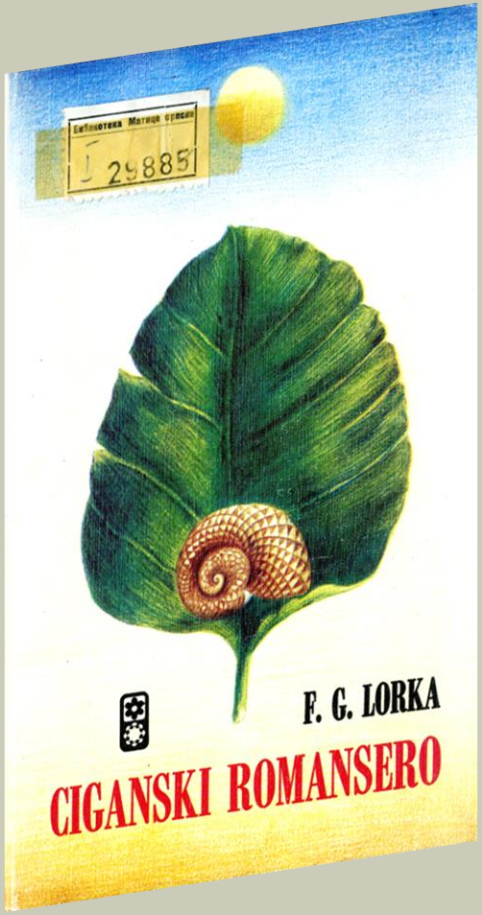
F. G. LORKA
CIGANSKI ROMANSERO

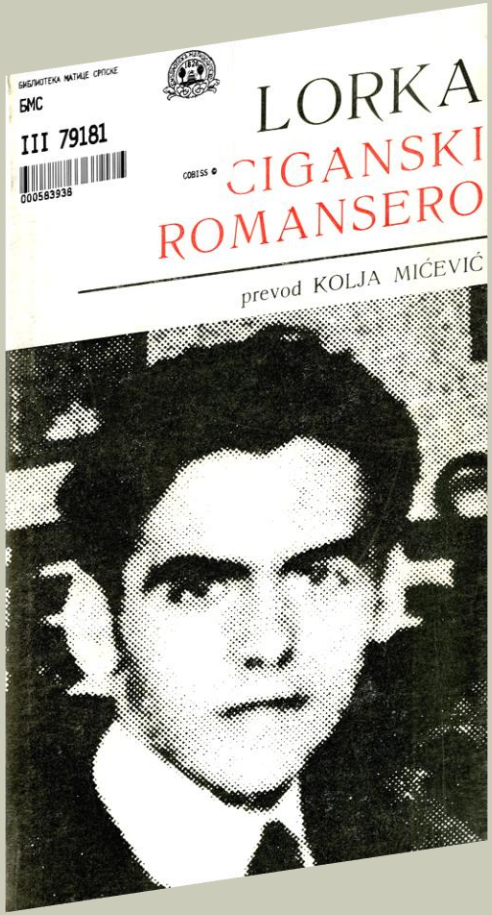
БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
БМС
III 79181
000583938
LORKA
CIGANSKI
ROMANSERO
prevod KOLJA MIĆEVIĆ

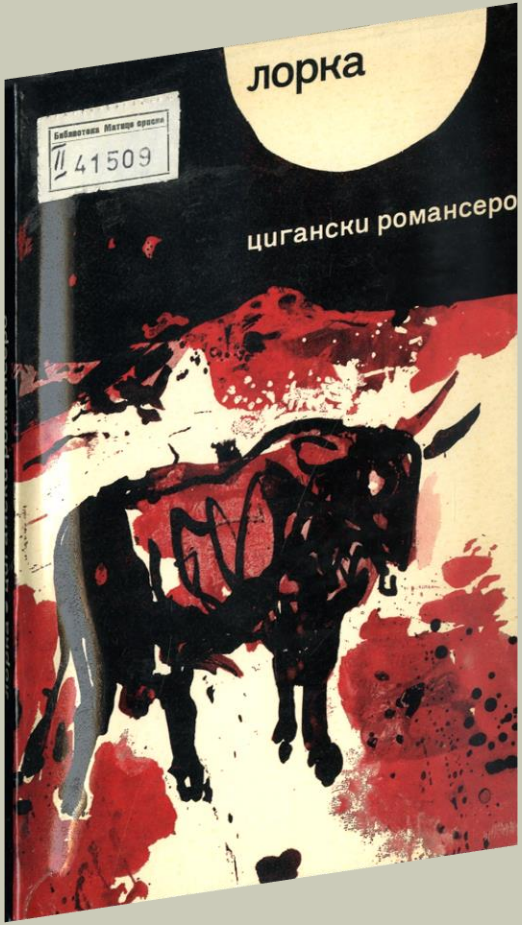
лорка
41509
цигански романсеро

Зелено, волим те, зелено.
Зелен ветар, зелене гране.
Брод на мору
и коњ у планини.
Опасана сенком
она сања на веранди,
зелене пути, косе зелене,
са очима од хладног
сребра.
Зелено, волим те, зелено!
Под луном Циганком
ствари пиље у њу
а она их не види.

Романса месечарка
(одломак)

Зелено, волим те, зелено!
Велике звезде од иња
долазе са рибом сенке
што отвара пут зори.
Смоква трља ветар
кором својих грана,
а брег, мачак лупеж,
јежи своје љуте агаве.
Али ко ће доћи? О одакле?
Она чека на балкону,
зелене пути, косе зелене,
сањајући горко море.

– Куме, даћу ти
коња за кућу,
седло за њено огледало,
ноћ за њен огртач.
Куме, долазим крварећи
из Кабриних кланаца.

– Кад бих могао, младићу
лако би се нагодили.
Али ја више нисам ја
нити је мој дом више мој.

– Куме, хоћу да умрем
пристојно у својој постељи
од челика и, ако је могуће,
са холандским чаршавима.
Зар не видиш моју рану
од груди до грла?

[…]

„Лоркино занимање за тај свирепи и примитивни цигански живот навело га је да 1928. објави *Цигански романсеро*; њиме је постигао успех коме није било премца у поезији његовог времена. То је било ремек-дело. Чак и он, који се обично снебивао и оклевао кад је требало нешто да објави, са овом књигом није се устезао. Знао је да је она таква каква је, и да је не може ни дотеривати нити јој ма шта додати. У њој напушта ограничени оквир песме ради форме која је ближа причи. Његовом драмском инстинкту било је потребно нешто шире од онога што је могла да му пружи песма, а то је пронашао у шпанској *романси*.”

Сесил Баура

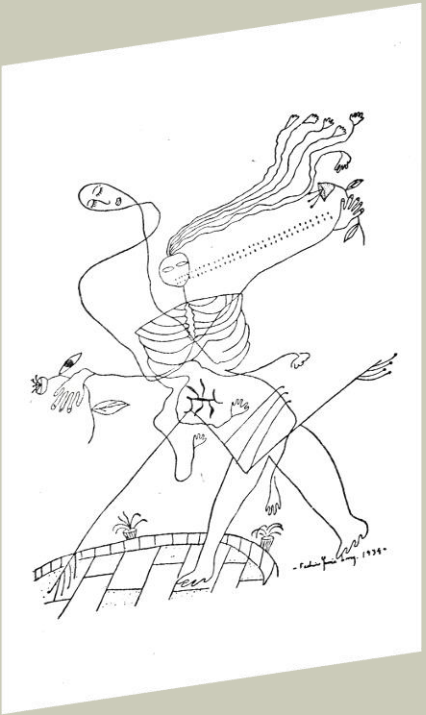

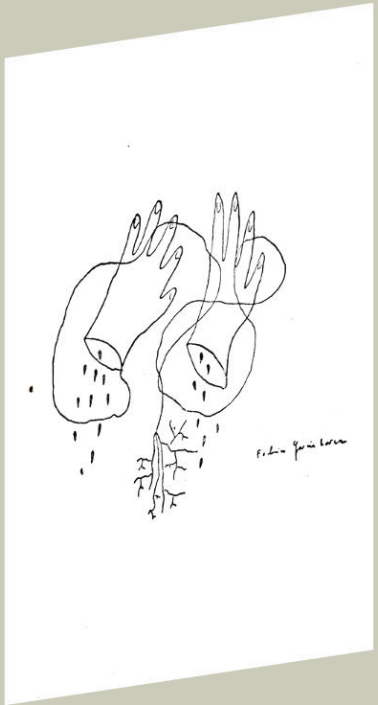

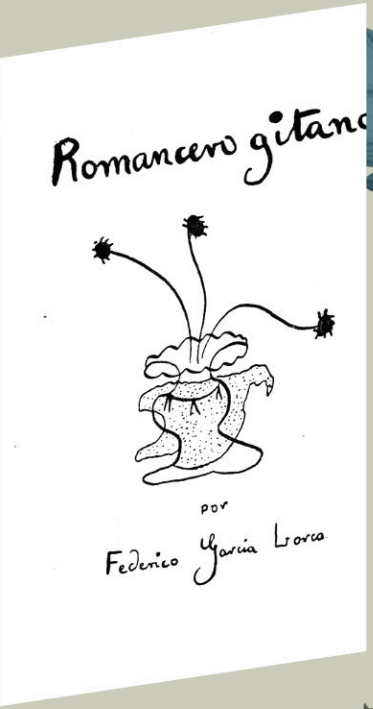

Лоркини цртежи

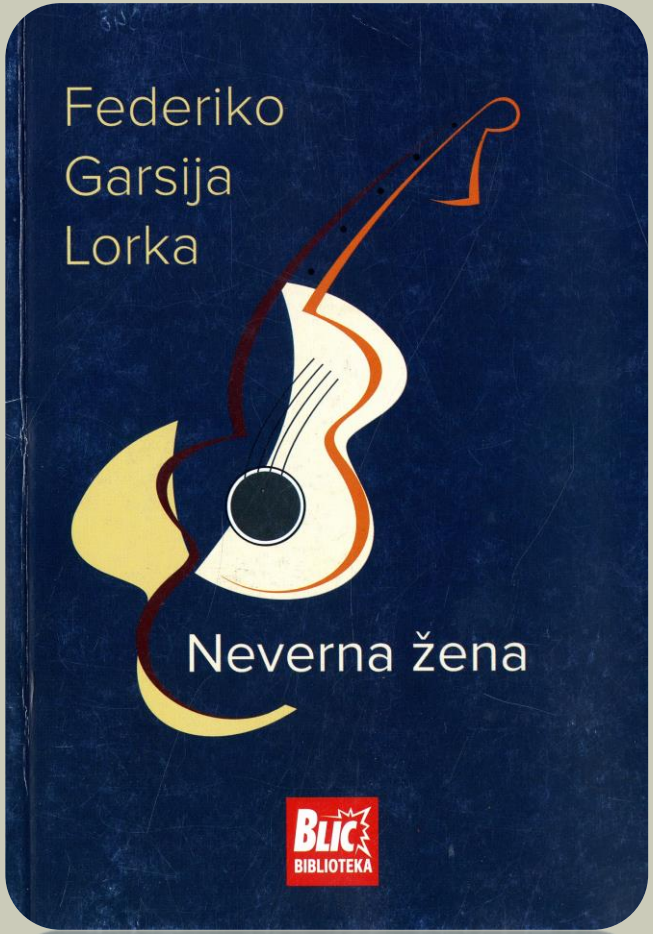

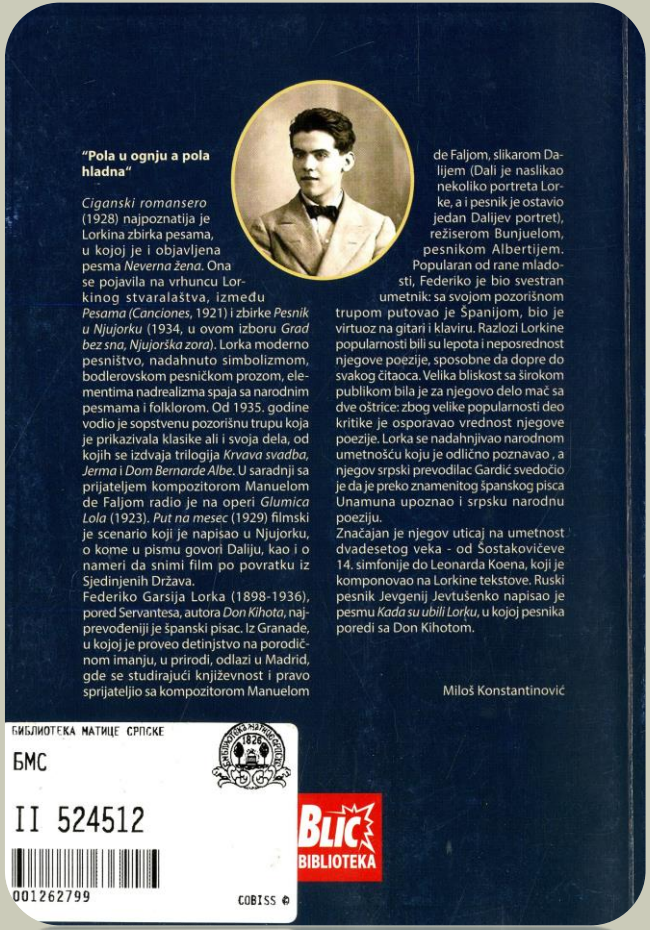

"Pola u ognju a pola hladna"

Ciganski romansero (1928) najpoznatija je Lorkina zbirka pesama, u kojoj je i objavljena pesma *Neverna žena*. Ona se pojavila na vrhuncu Lorkinog stvaralaštva, između *Pesama (Canciones*, 1921) i zbirke *Pesnik u Njujorku* (1934, u ovom izboru *Grad bez sna, Njujorška zora*). Lorka moderno pesništvo, nadahnuto simbolizmom, bodlerovskom pesničkom prozom, elementima nadrealizma spaja sa narodnim pesmama i folklorom. Od 1935. godine vodio je sopstvenu pozorišnu trupu koja je prikazivala klasike ali i svoja dela, od kojih se izdvaja trilogija *Krvava svadba, Jerma* i *Dom Bernarde Albe*. U saradnji sa prijateljem kompozitorom Manuelom de Faljom radio je na operi *Glumica Lola* (1923). *Put na mesec* (1929) filmski je scenario koji je napisao u Njujorku, o kome u pismu govori Daliju, kao i o nameri da snimi film po povratku iz Sjedinjenih Država.

Federiko Garsija Lorka (1898-1936), pored Servantesa, autora *Don Kihota*, najprevođeniji je španski pisac. Iz Granade, u kojoj je proveo detinjstvo na porodičnom imanju, u prirodi, odlazi u Madrid, gde se studirajući književnost i pravo sprijateljio sa kompozitorom Manuelom de Faljom, slikarom Dalijem (Dali je naslikao nekoliko portreta Lorke, a i pesnik je ostavio jedan Dalijev portret), režiserom Bunjuelom, pesnikom Albertijem. Popularan od rane mladosti, Federiko je bio svestran umetnik: sa svojom pozorišnom trupom putovao je Španijom, bio je virtuoz na gitari i klaviru. Razlozi Lorkine popularnosti bili su lepota i neposrednost njegove poezije, sposobne da dopre do svakog čitaoca. Velika bliskost sa širokom publikom bila je za njegovo delo mač sa dve oštrice: zbog velike popularnosti deo kritike je osporavao vrednost njegove poezije. Lorka se nadahnjivao narodnom umetnošću koju je odlično poznavao , a njegov srpski prevodilac Gardić svedočio je da je preko znamenitog španskog pisca Unamuna upoznao i srpsku narodnu poeziju.

Značajan je njegov uticaj na umetnost dvadesetog veka - od Šostakovičeve 14. simfonije do Leonarda Koena, koji je komponovao na Lorkine tekstove. Ruski pesnik Jevgenij Jevtušenko napisao je pesmu *Kada su ubili Lorku*, u kojoj pesnika poredi sa Don Kihotom.

Miloš Konstantinović

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
БМС
II 524512
001262799
COBISS ©

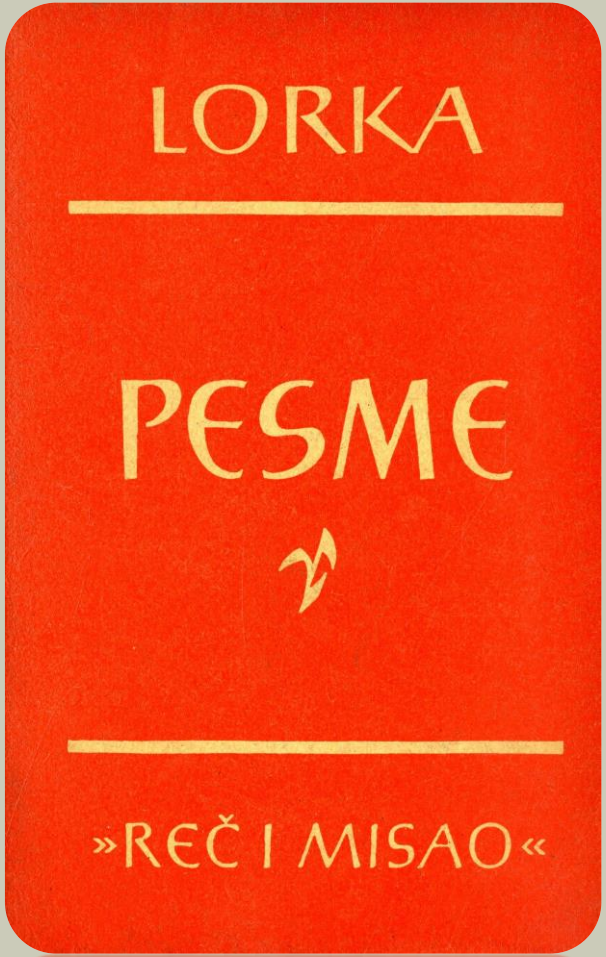
LORKA
PESME
»REČ I MISAO«

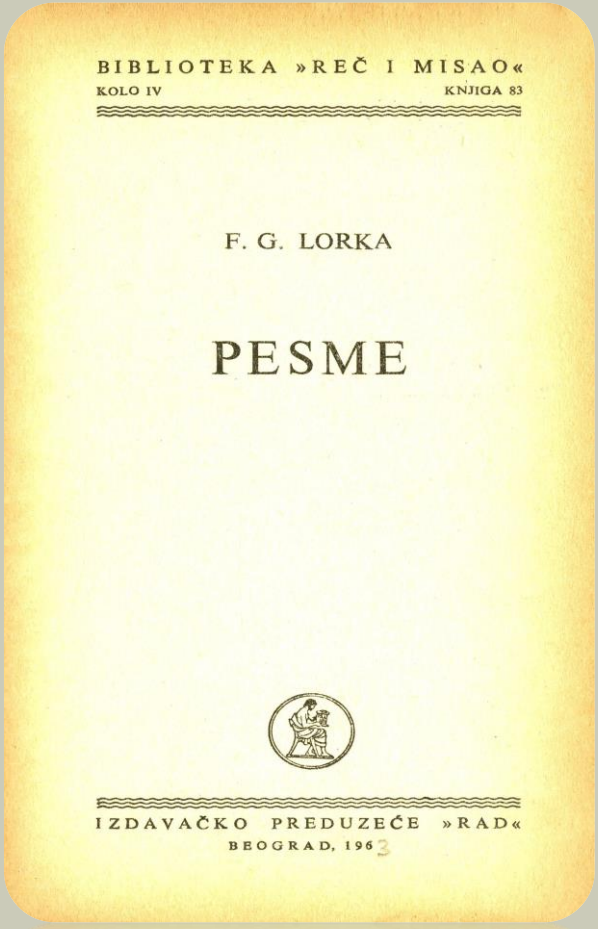
BIBLIOTEKA »REČ I MISAO«
KOLO IV
KNJIGA 83
F. G. LORKA
PESME
IZDAVAČKO PREDUZEĆE »RAD«
BEOGRAD, 1963

БМС I 58185

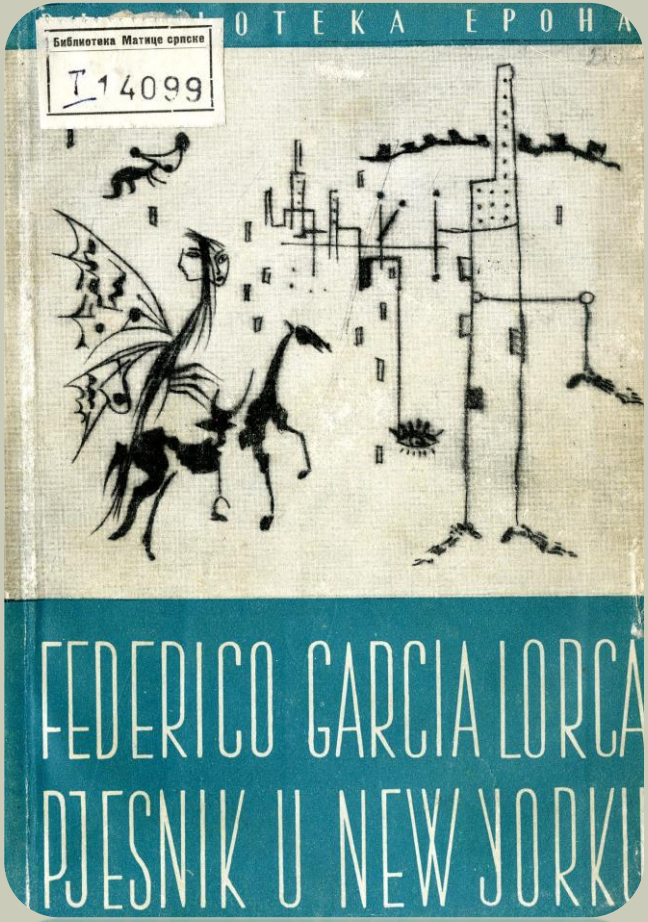
ОТЕКА ЕРОНА
Библиотека Матице српске
I 14099
FEDERICO GARCIA LORCA
PJESNIK U NEW YORKU

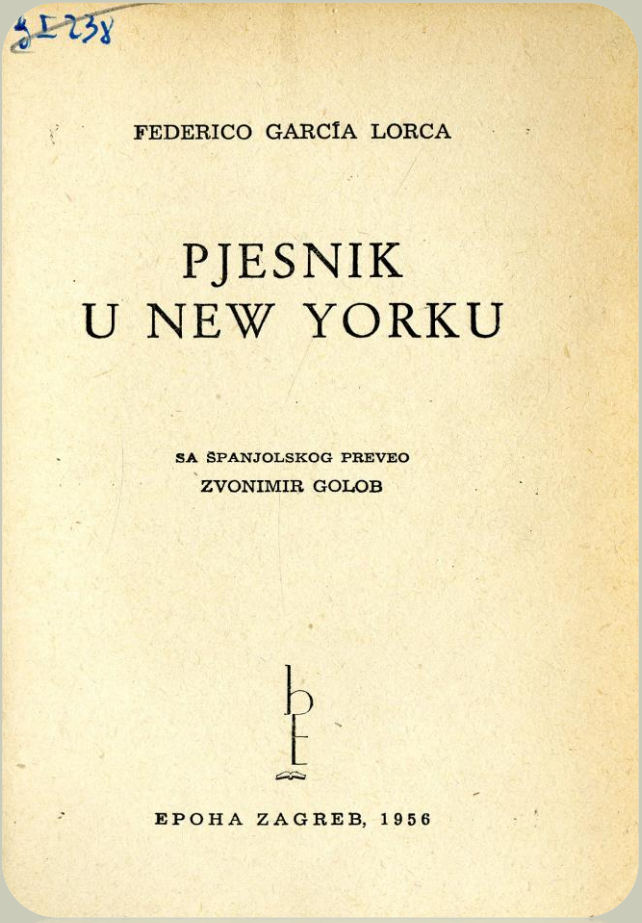
FEDERICO GARCÍA LORCA
PJESNIK
U NEW YORKU
SA ŠPANJOLSKOG PREVEO
ZVONIMIR GOLOB
EPOHA ZAGREB, 1956

БМС I 14099

ГРАД БЕЗ СНА
(одломак)

Нико не спава небом. Нико. Нико.
Не спава нико.
Створења месечине њуше и лутају око својих
колиба.
Доћи ће живи игуани да уједају људе који не
сањају
и онај који бежи, сломљена срца, сусрешће на
угловима улица
нестварног крокодила мирног под нежним
негодовањем звезда.

Нико не спава на свету. Нико, нико.
Не спава нико.
Неки покојник на најдаљем гробљу
већ се три године жали
јер има сув предео у колену;
и дете које сахранише јутрос плакаше толико
да су морали позвати псе да га ућуткају.

Није сан живот. Узбуна! Узбуна! Узбуна!
Падамо низ степенице да бисмо јели влажну
земљу
или се пењемо оштрицом снега са хором увелих
далија.

Али нема заборава, ни сна;
жива пут. Пољупци везују уста
у сплет блиских жила,
и кога боли његов бол, болеће га стално,
и ко се плаши смрти, носиће је на раменима.

Једног дана
коњи ће живети у крчмама
а помамни прави
напашће жута небеса скривена у очима крава.

[..]

„У својим првим књигама песама *Књига песама*, *Песме*, *Песме о канте хонду*, Лорка је усредсређен на завичај, на ту циганску Андалузију, и у том смислу је његова рана поезија збиља регионално обележена. То дакако важи за његово песништво настало у периоду до одласка у Америку, тј. у Њујорк, где песник, одвојивши се од свог родног краја, доживљава разочарање Америком, која је бескрупулозна и сурова у сваком смислу и где живот није нимало лак и пријатан, и у потпуности је опречан руралној Андалузији. Тај судар цивилизације у великој мери је утицао да песник испева можда и своје најснажније и најпотресније песме, у књизи *Песник у Њујорку*.”

Миодраг Радовић

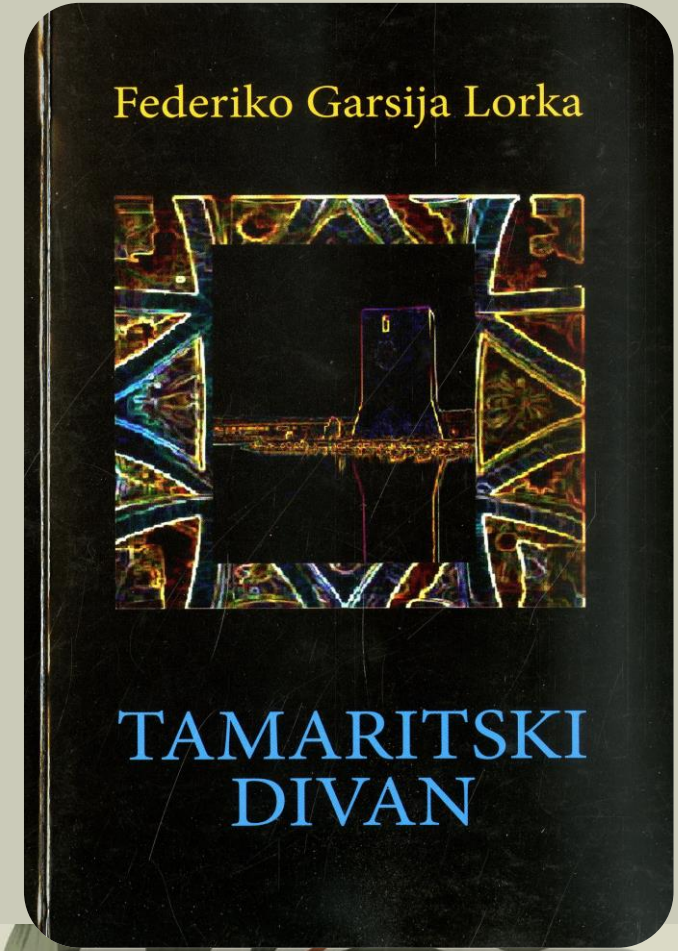

БМС II 509930

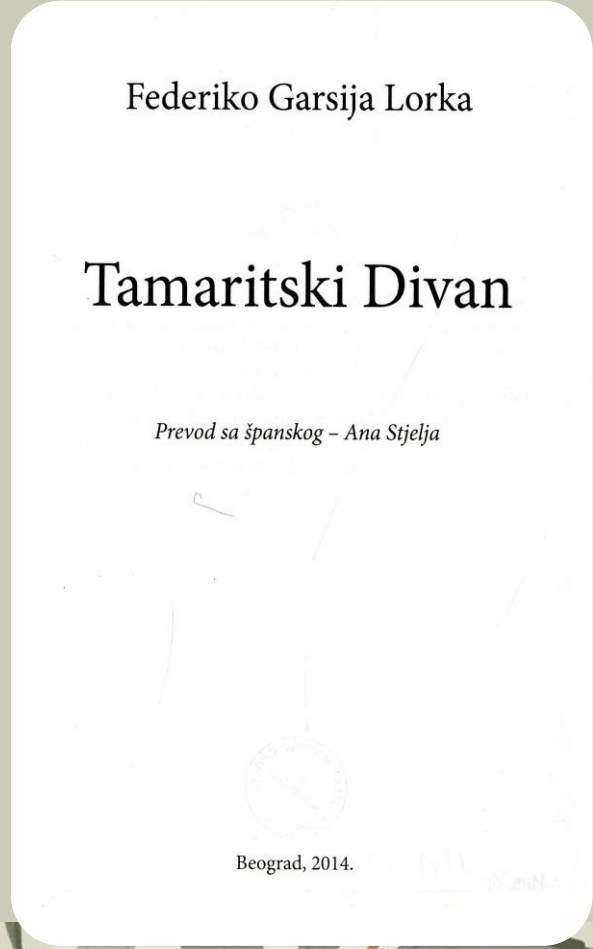

Federiko Garsija Lorka

Tamaritski Divan

Prevod sa španskog – Ana Stjelja

Beograd, 2014.

„Федерико Гарсија Лорка се својим последњим делом *Тамаритски диван* вратио андалузијским коренима. […] Иако се у формалном смислу Лорка није придржавао одредница класичних форми персијске поезије, он је *Тамаритски диван* испевао у источњачком духу, синкретизујући, како оријентално наслеђе родне му Гранаде, тако и личну склоност ка овој врсти поезије којом се још у младости одушевљавао. Ово дело, мало по обиму, али велико по дубини медитативности којој се његов креатор препустио, пева о љубави, животу, смрти, и то у оном исконском облику. […] Лорка је *Тамаритски диван* почео да пише 1931. године а довршио га, непосредно пре смрти, у лето 1936. године, тако да је дело постхумно објављено 1941. године. Готово је невероватно како ови стихови, написани нешто пре његове смрти, имају призвук предсказања, што њиховом творцу даје неку мистичку димензију и духовну узвишеност својствену великим душама и умовима високог степена самосвести.”

Ана Стјеља

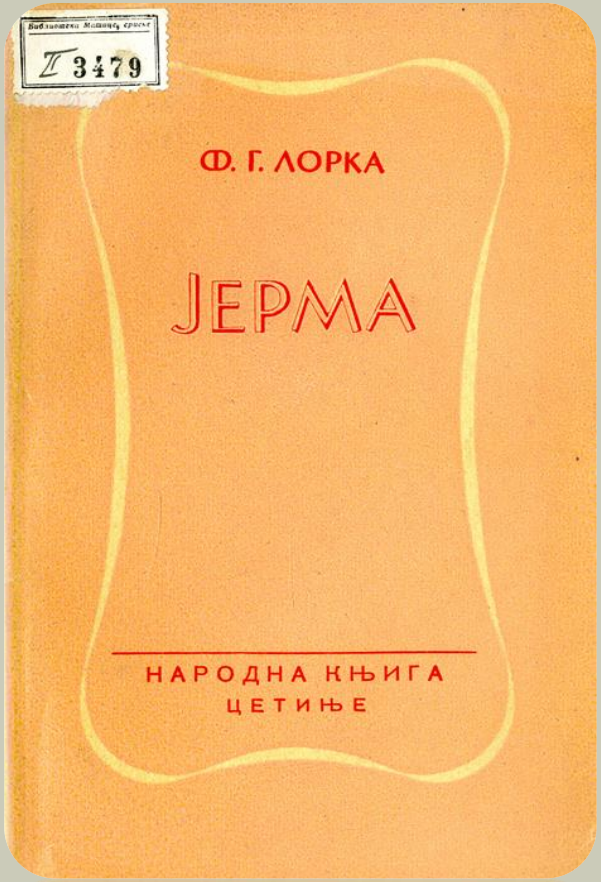
II 3479
Ф. Г. ЛОРКА
ЈЕРМА
НАРОДНА КЊИГА
ЦЕТИЊЕ

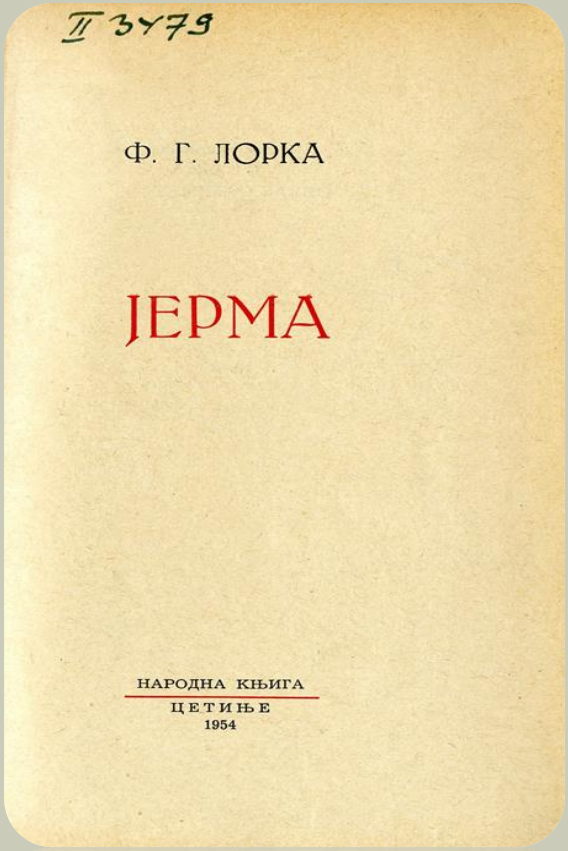
II 3479
Ф. Г. ЛОРКА
ЈЕРМА
НАРОДНА КЊИГА
ЦЕТИЊЕ
1954

БМС II 3479

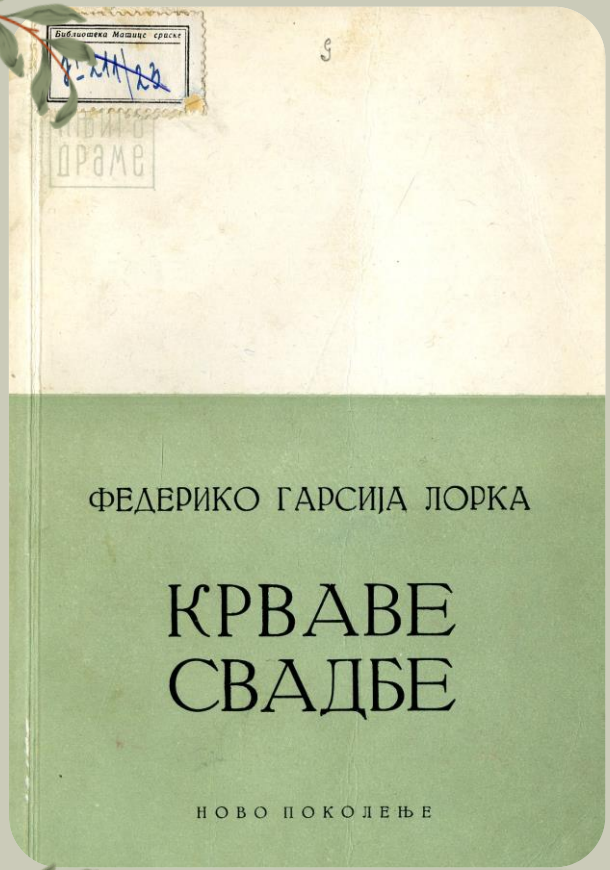

БМС I 2519

„У *Крвавим свадбама* човек је дечја играчка у власти разиграних сила. Зато су сви ликови овог дела *примитивна гола бића*, потенцираних елементарних нагона. Лорка је песник тих елементарних нагона и он их је поетски уздигао до закона који владају животом и смрћу, који имају апсолутну моћ над свима бићима што лутају путевима и стазама између живота и смрти. Ако се та мисао прими и сценски оживотвори као *поетска метафора*, онако како се она осећа у Лоркином шпанском оригиналу, онда она у том виду нити врећа наше искуство, нити се оглушује о наше потребе да о врелима човека и живота поетски маштамо, да тражимо и налазимо, да губимо и изневеравамо истинске елементе и изражаје.”

Ели Финци

БМС II 535703

У Српском народном позоришту изведена су најпознатија Лоркина дела: *Дом Бернарде Албе*, *Крвава свадба*, *Љубав дон Перлимпина*, *Доња Росита или Говор цвећа* и *Јерма*. Представу *Крваве свадбе* режирао је Игор Вук Торбица и премијерно је изведена 2018. године.

„Иако трагична у својој основи, Лоркина драма у овој магично естетизованој, вансеријској представи Игора Вука Торбице производи необичну ведрину. Упркос трагичном расплету, истинска љубав је разбила неприродно подигнуте зидове, означавајући тријумф слободе."
Ана Тасић, „Политика", август 2018.

"Although tragical in its core, Lorca's drama in this magically aestheticized, outstanding play by Igor Vuk Torbica, manages to generate an exceptional serenity. Despite tragical unravelling, the true love has broken down the unnaturally erected walls, thus celebrating the triumph of freedom. "
Ana Tasić, "Politika", August 2018.

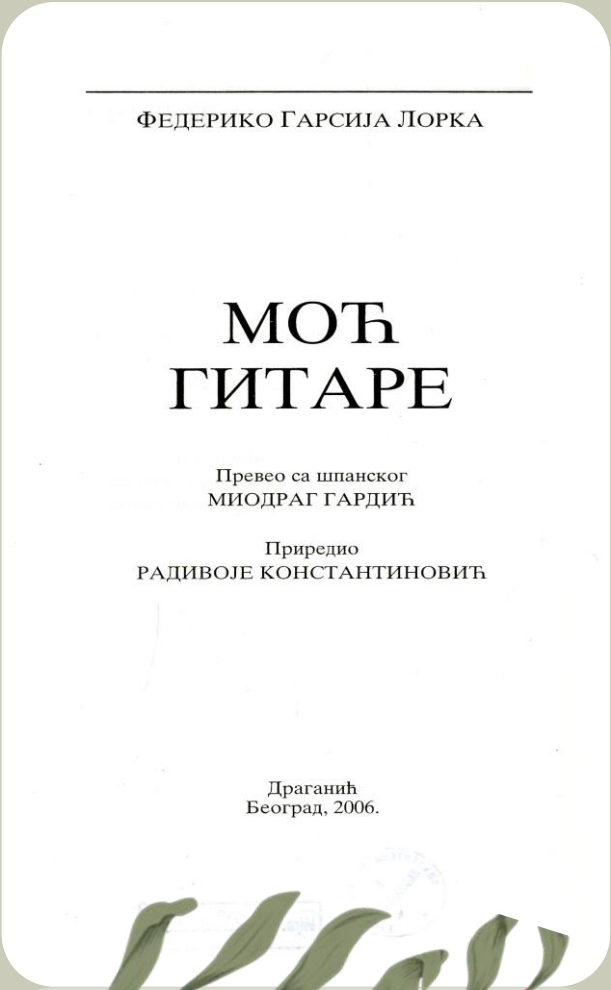

ФЕДЕРИКО ГАРСИЈА ЛОРКА

МОЋ ГИТАРЕ

Превео са шпанског
МИОДРАГ ГАРДИЋ

Приредио
РАДИВОЈЕ КОНСТАНТИНОВИЋ

Драганић
Београд, 2006.

БМС II 475299

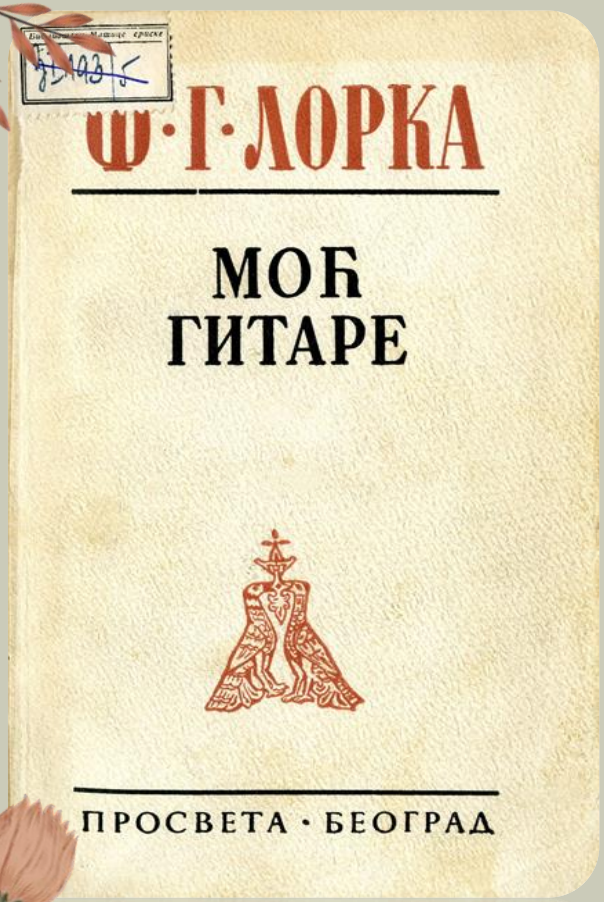
Ф·Г·ЛОРКА
МОЋ
ГИТАРЕ
ПРОСВЕТА · БЕОГРАД

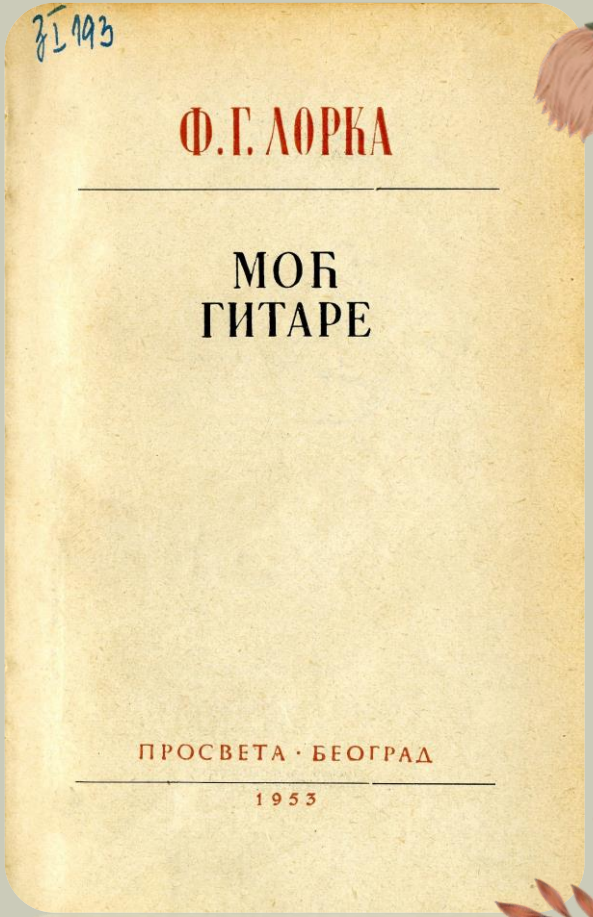
Ф.Г. ЛОРКА
МОЋ
ГИТАРЕ
ПРОСВЕТА · БЕОГРАД
1953

БМС 12433

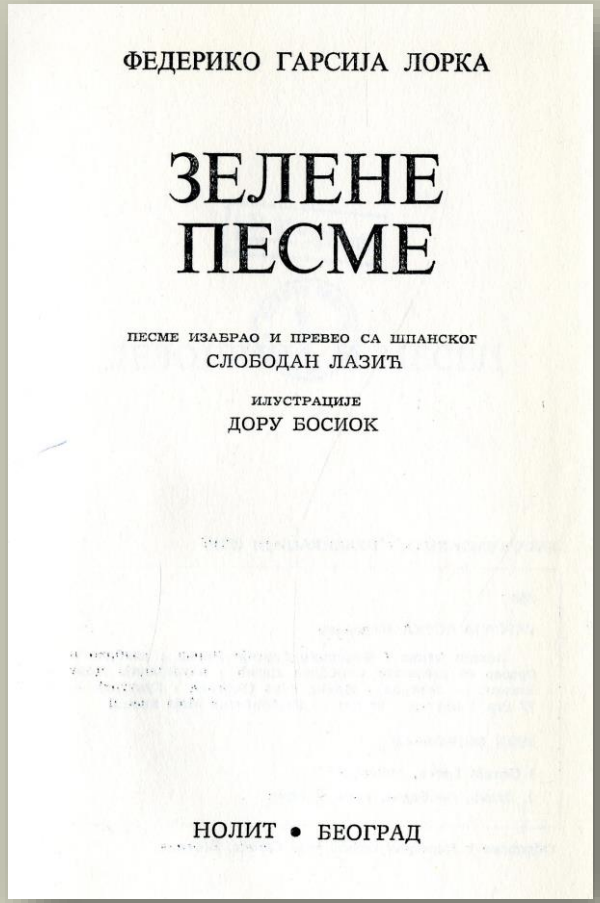

ФЕДЕРИКО ГАРСИЈА ЛОРКА

ЗЕЛЕНЕ ПЕСМЕ

ПЕСМЕ ИЗАБРАО И ПРЕВЕО СА ШПАНСКОГ
СЛОБОДАН ЛАЗИЋ

ИЛУСТРАЦИЈЕ
ДОРУ БОСИОК

НОЛИТ • БЕОГРАД

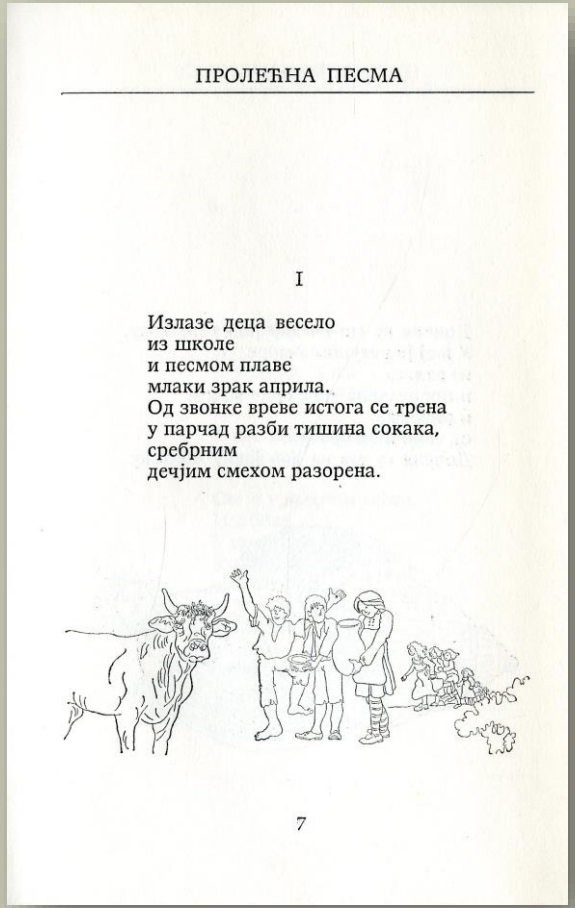

ПРОЛЕЋНА ПЕСМА

I

Излазе деца весело
из школе
и песмом плаве
млаки зрак априла.
Од звонке вреве истога се трена
у парчад разби тишина сокака,
сребрним
дечјим смехом разорена.

7

БМС II 98965

ШКОЉКА

Донели су ми на дар једну шкољку.
У њој је певушило море
из атласа
и преплавило моје срце водом
и рибама
од сене и од сребра.
Донели су ми на дар једну шкољку.

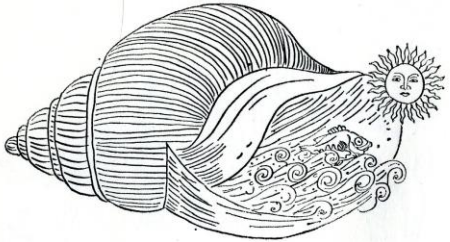

ПАПИРНАТА ПТИЦА

О, папирната птицо!
Орлу дечји
с перјем од слога
штампарског,
без гнезда
и без друга!

Руке тајанством окриљене,
овилењачене,
саздале су те у собноме миру
јесење ноћи једне
кад умиру
птице,
и дуги лелек киша са улице
чини да заволимо лампе светлост меку,
срце и књигу неку
белопуту . . .

Створена
тек да трен поживиш који
у дворцу од карата ту што стоји,
бео и крину лелујавом сличан,
размишљаш сама,

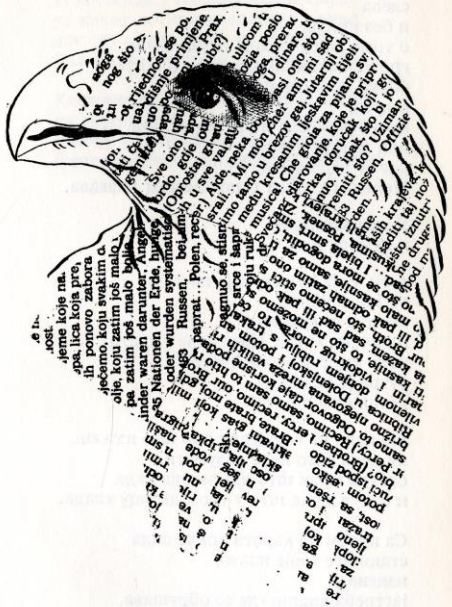

Federiko Garsija Lorka

PUBLIKA

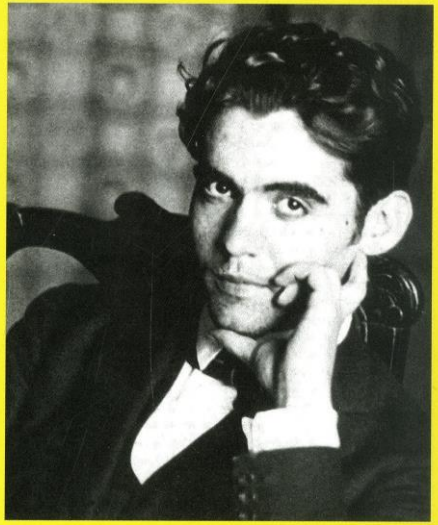

KOV

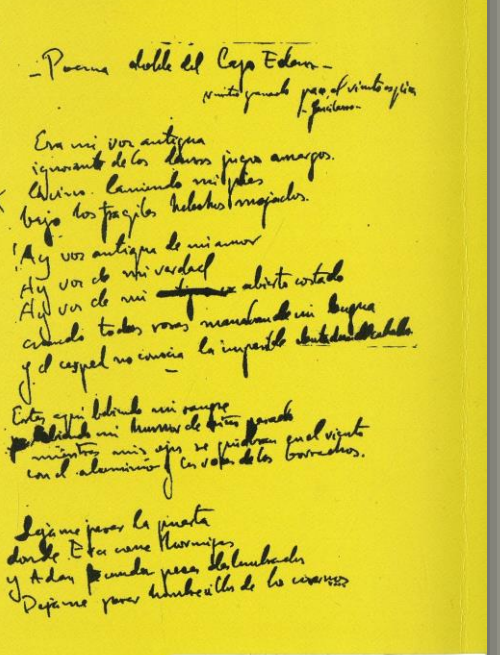

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
БМС
II 524594
001263089
COBISS ©

ISBN 97

FEDERIKO GARSIJA LORKA

Federiko Garsija Lorka (Fuentevakeros, 5. juni 1898 – Visnar, 19. avgust 1936), najčitaniji je španski pesnik i najizvođeniji dramski pisac u istoriji te zemlje. Upisao je 1915. godine studije filozofije i književnosti, a potom i prava, na Univerzitetu u Granadi. Između 1916. i 1917. putovao je sa svojim kolegama sa studija širom Španije, a 1919. preselio se u Madrid, gde je u čuvenom studentskom domu upoznao brojne buduće književnike, umetnike i intelektualce, među kojima su posebno mesto zauzimali slikar Salvador Dali, reditelj Luis Bunjuel i pesnik Luis Sernuda. Prvu pesničku zbirku objavio je 1921, a književno priznanje stekao je knjigom jednostavnog naslova *Pesme* (1927). Između 1921. i 1924. Garsija Lorka je napisao jedno od svojih najznačajnijih dela, *Poema kante hodno*, nadahnuto andaluzijskim folklorom i objavljeno 1931, a pesničku zrelost dosegao je *Ciganskim romanserom* (1928). Godine 1929. boravio je u Njujorku i na Kubi, gde su nastali obrisi zbirke *Pesnik u Njujorku* i drame *Publika*. Dve godine kasnije osnovao je univerzitetsku pozorišnu trupu *La Barraca* sa idejom da približi teatar seoskoj sredini i da pokaže društveni značaj pozorišta. Upravo stoga se 1936. vratio u Granadu, gde je uhapšen i streljan zbog svojih liberalnih stavova. Najznačajnija dramska dela su mu *Marijana Pineda* (1923), *Ljubav don Perlimplina i Belise* (1931), *Publika* (1933), *Krvave svadbe* (1933), *Jerma* (1934), *Dom Bernarde Albe* (1936), prožeta lirskim elementima, mitskim obeležjima i snažnom simbolikom.

PUBLIKA

Monografska publikacija *Federiko Garsija Lorka – Publika*, koju su priredile Bojana Kovačević Petrović i Aleksandra Mančić, predstavlja izuzetan doprinos obogaćenju prevodne književnosti u Srbiji i regionu. Prvi put na srpskom jeziku čitalačkoj publici ponuđen je integralni i originalu najpribližniji tekst Garsija Lorkine „drame u slikama“, koja je dugo bila marginalizovana, uglavnom zbog svoje poetičke specifičnosti, ali i zbog ideološke obojenosti, promocije alternativne i(li) drugačije seksualnosti, slobodarskog duha, često neprihvatljivih u brojnim evropskim i svetskim društvima u prethodnim decenijama.

BIBLIOTEKA NESANICA

Federiko Garsija Lorka, *Autoportret pesnika u Njujorku*

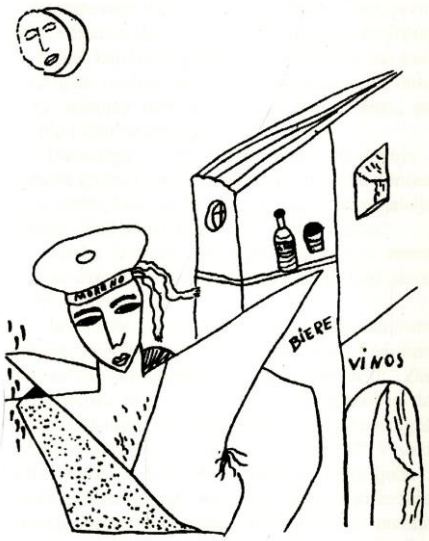

Federiko Garsija Lorka, *Mornar*

BMC II 524594

„Лорка је био толико свестан проблема са којима се суочавало конзервативно шпанско позориште да је свом најексперименталнијем комаду управо дао назив *El Público*, премда је био уверен да тадашња публика за њега још увек није спремна. Његов пријатељ Рафаел Мартинес Надал забележио је да је крајем 1930. или почетком 1931. године, када је намеравао да прочита драму неколицини пријатеља, Федерико изјавио да ће се присутни изненадити његовим најновијим комадом, јер је написан веома смело и сасвим новом техником, те да је најбоље што је икада срочио за позориште.”

Бојана Ковачевић Петровић

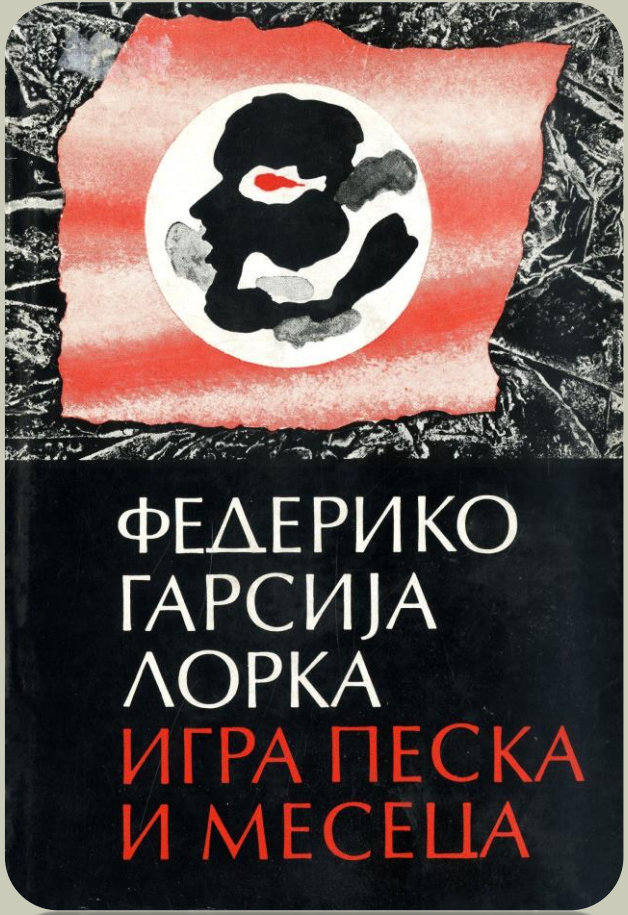

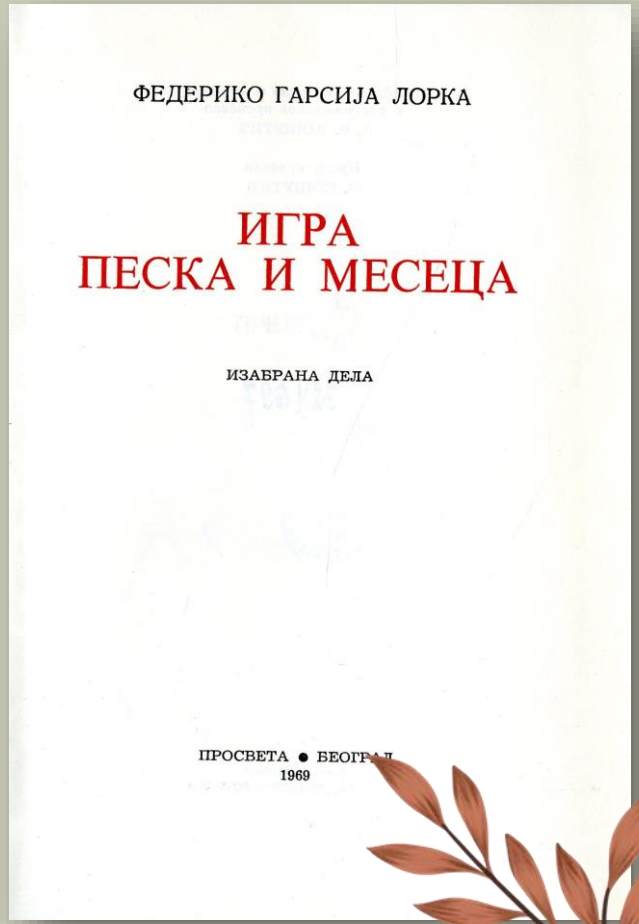

ФЕДЕРИКО ГАРСИЈА ЛОРКА

ИГРА
ПЕСКА И МЕСЕЦА

ИЗАБРАНА ДЕЛА

ПРОСВЕТА • БЕОГРАД
1969

БМС II 39890

F.G. LORCA · UMRO OD LJUBAVI

FEDERICO GARCIA LORCA

UMRO OD LJUBAVI

PRIREDIO
NIKOLA MILIĆEVIĆ

PREVELI
ZVONIMIR GOLOB
DRAGO IVANIŠEVIĆ
JURE KAŠTELAN
NIKOLA MILIĆEVIĆ

MATICA HRVATSKA
ZAGREB 1971

БМС II 48098

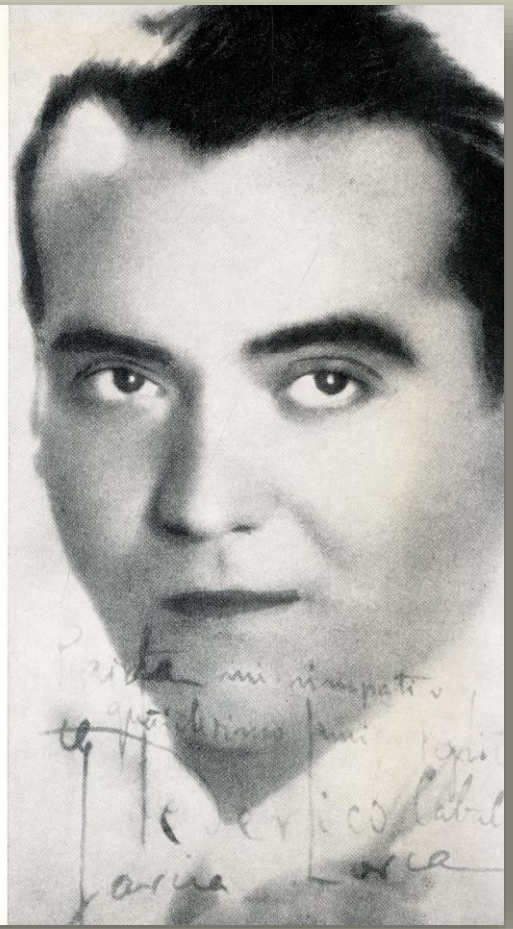

FOTOGRAFIJA
S LORKINOM POSVETOM
SLIKARU PEPE CABELLERU

БМС II 48098

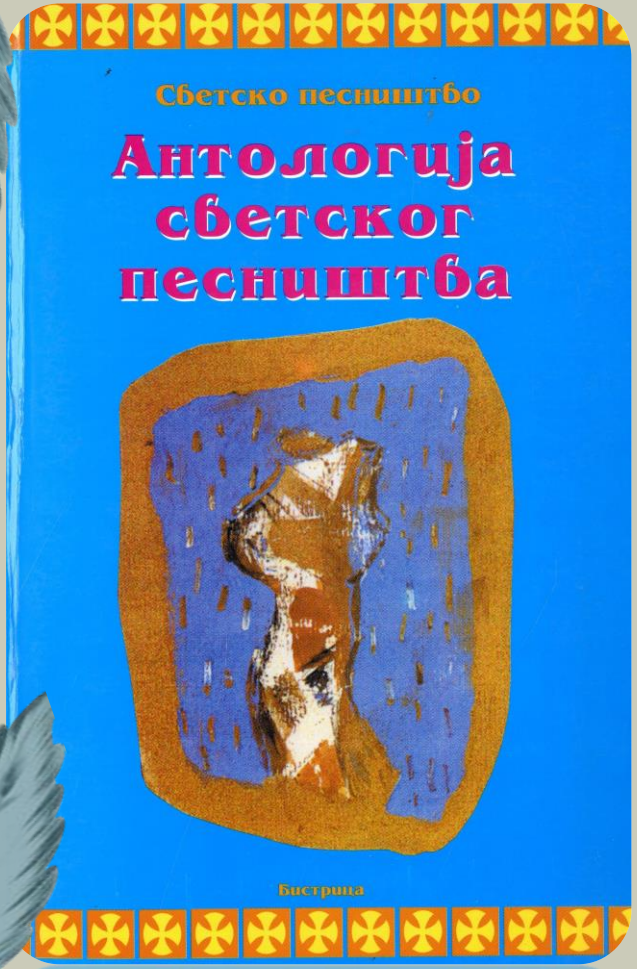

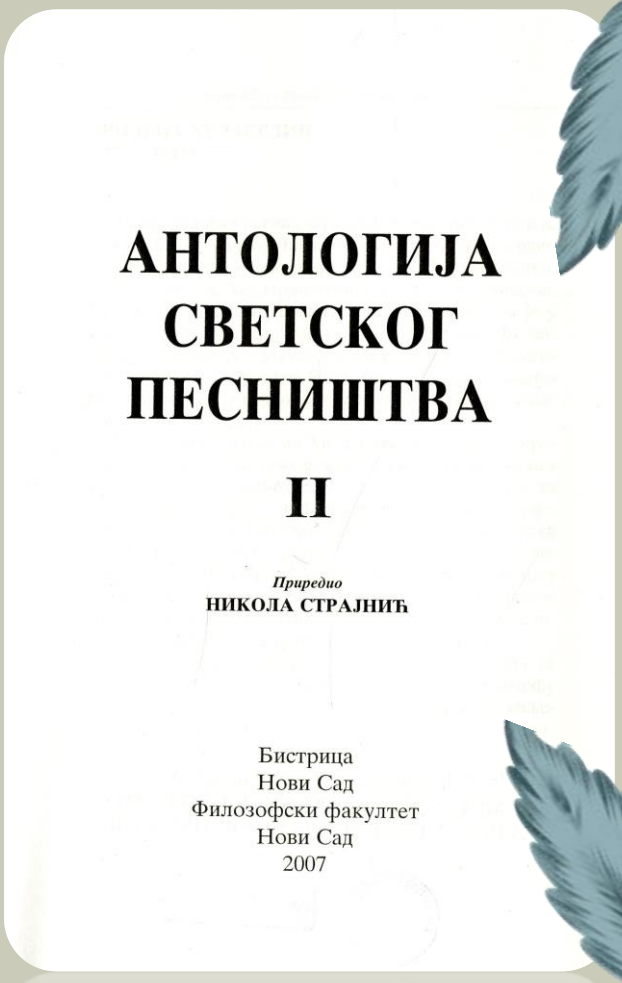

АНТОЛОГИЈА
СВЕТСКОГ
ПЕСНИШТВА

II

Приредио
НИКОЛА СТРАЈНИЋ

Бистрица
Нови Сад
Филозофски факултет
Нови Сад
2007

БМС II 478899/2

Сребрне тополе
(одломак)

Сребрне тополе
над воду се свијају,
оне све знају, али никада неће говорити.
Љиљан на извору
не плаче своју тугу.
Све је више вредно од људског рода!
Мудрост тишине пред звезданим небом
само цвет и кукац поседују.
Мудрост песама због песама, њу имају
шуморне шуме
и воде морске.
О дубокој тишини живота на земљи
учи нас ружа
на грму отворена.

Треба пустити мирис
који скривају наше душе!
Треба да сви будемо песма,
Светло и доброта.
Треба се сасвим отворити
пред црном ноћи,
да се испунимо бесмртном росом!

Треба поставити тело
у неспокојну душу!
Треба заслепити очи највишом светлошћу
Заћи у сену груди
и истргати звезде, које нам Сатана намеће
Треба да будемо као стабло
које непрестано моли,
као вода канала,
загледана у вечност!

[…]

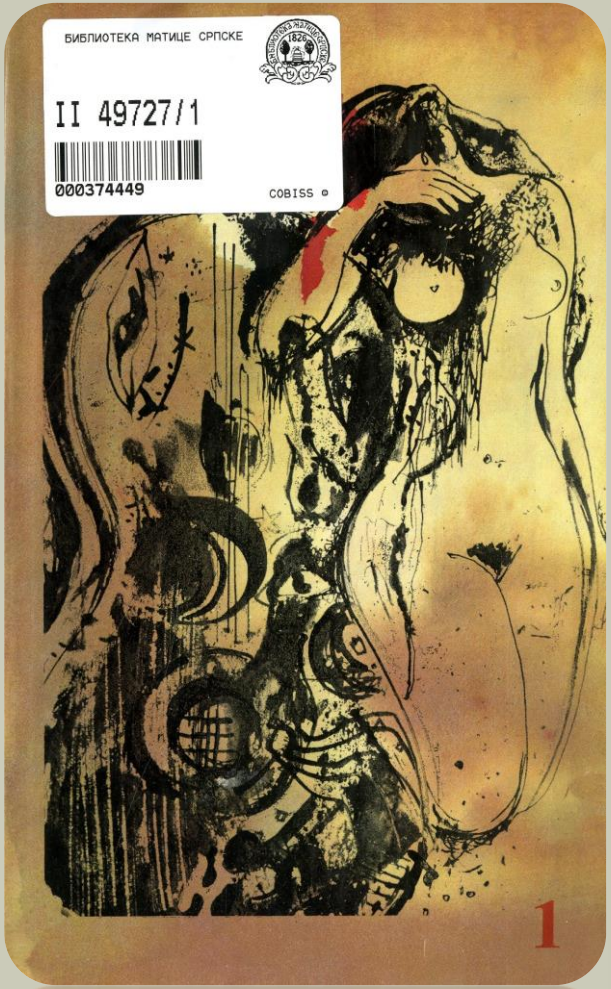

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
II 49727/1
000374449
COBISS

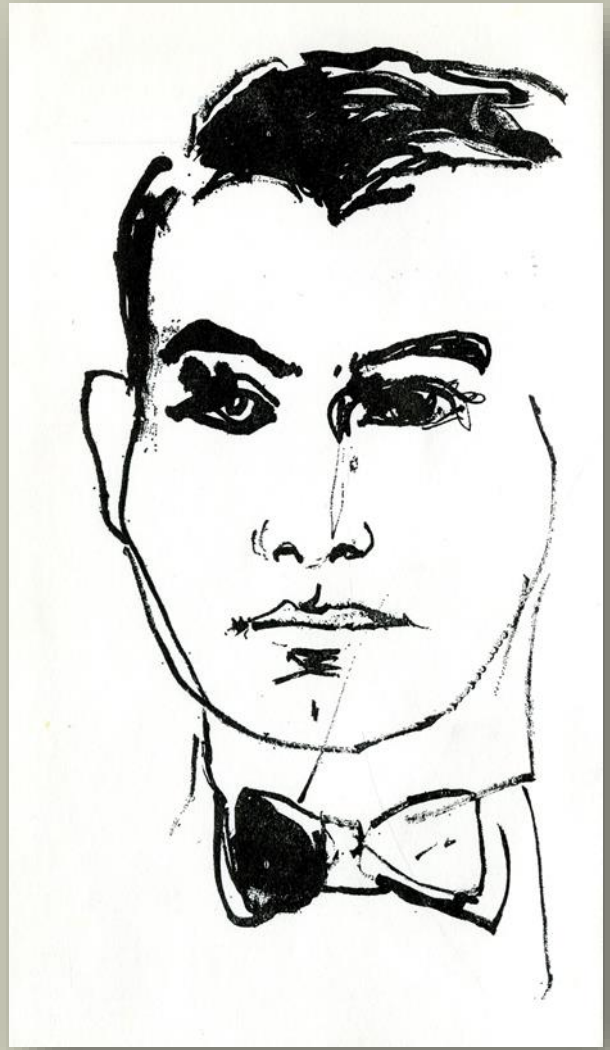

ПРВА КЊИГА СТИХОВА

КЊИГА ПЕСАМА

ПОЕМА КАНТЕ ХОНДА

ПРВЕ ПЕСМЕ

ПЕСМЕ

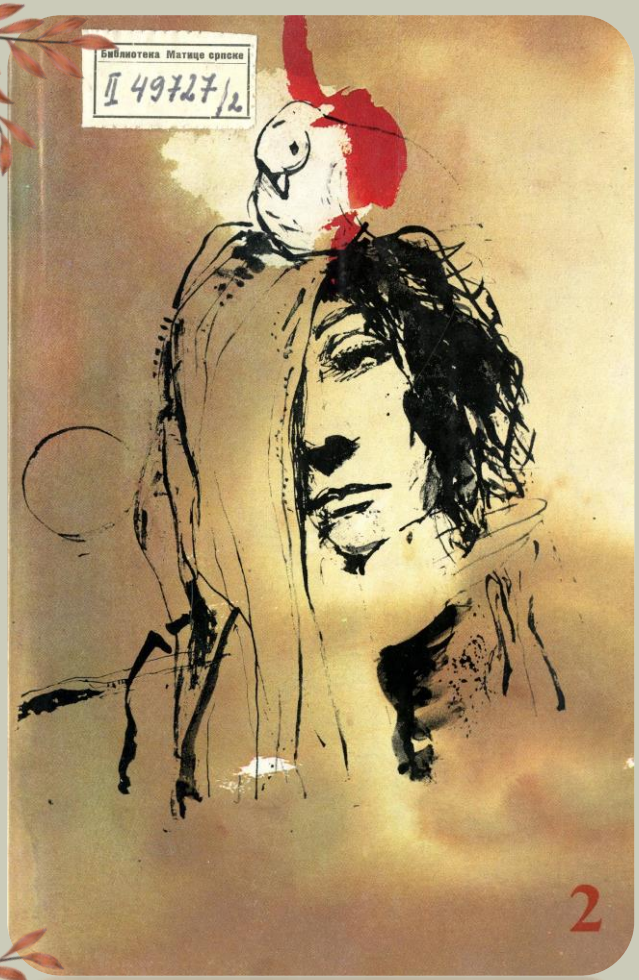

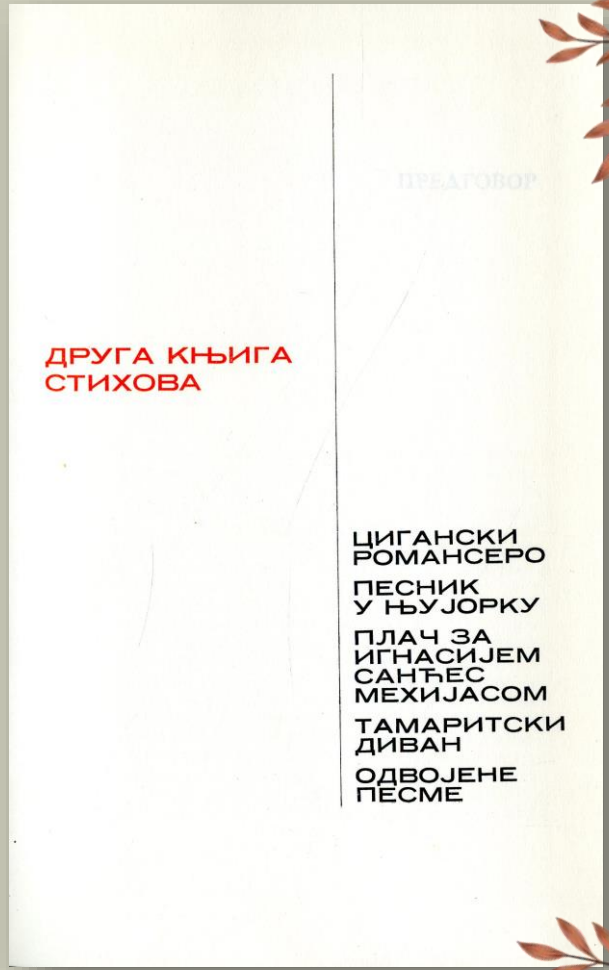

ДРУГА КЊИГА СТИХОВА

ЦИГАНСКИ РОМАНСЕРО

ПЕСНИК У ЊУЈОРКУ

ПЛАЧ ЗА ИГНАСИЈЕМ САНЂЕС МЕХИЈАСОМ

ТАМАРИТСКИ ДИВАН

ОДВОЈЕНЕ ПЕСМЕ

БМС II 49727/2

МАДРИГАЛ

Madrigal

Погледах у очи тебе
када добро дете бејах.
Ти рукама дотаче ме
и пољубац даде чедан.

(Часовници увек имају такт исти,
а ноћи истим звездама блистају.)

И срце ми отвори се
ко цвет испод врелог неба,
с латицама од похоте
а с прашником од сна нежна.

(Часовници увек имају такт исти,
а ноћи истим звездама блистају.)

Као кнежевић из бајке
у свом дому јецах
за Звезданом златних власи
која са турнира неста.

(Часовници увек имају такт исти,
а ноћи истим звездама блистају.)

И од тебе удаљих се
волећи те, а то не знах.
Твоје очи, власи, руке
осташе ми загонетка.
Само лептир твог пољупца
не слеће ми с чела.

(Часовници увек имају такт исти,
а ноћи истим звездама блистају.)

1919.

ТРЕЋА КЊИГА
ПОЗОРИШТЕ I

ЛЕПТИРИ-
ЧИНЕ
ЧИНИ

МАРИЈАНА
ПИНЕДА

ЧУДЕСНА
ОБУЋАРКА

ЉУБАВ
ПЕРЛИМ-
ПЛИНА
И БЕЛИСЕ

КАД
ЈЕДНОМ
ПРОЂЕ
ПЕТ
ГОДИНА

БМС II 49727/3

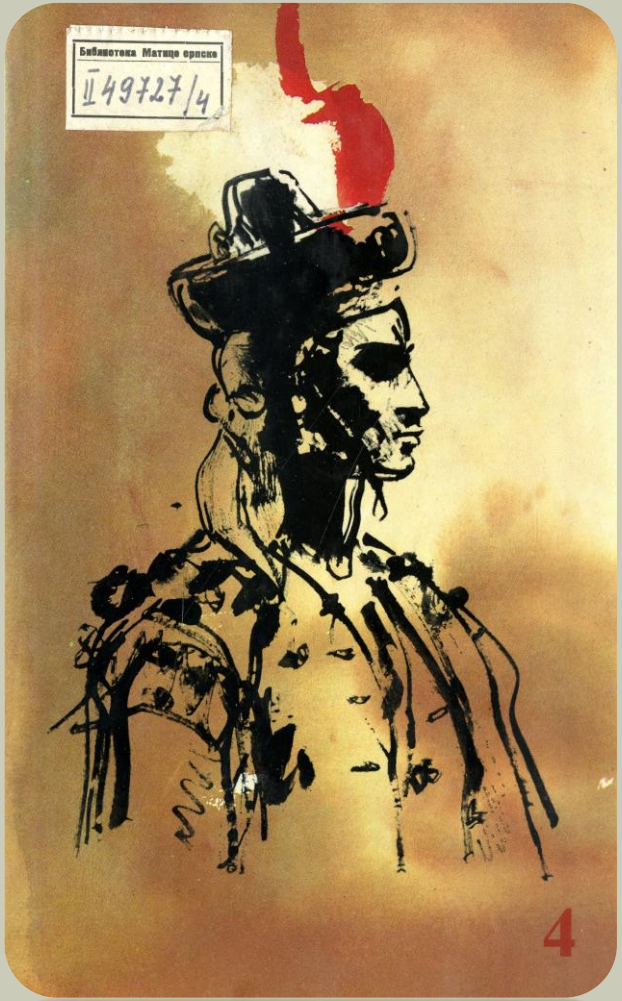

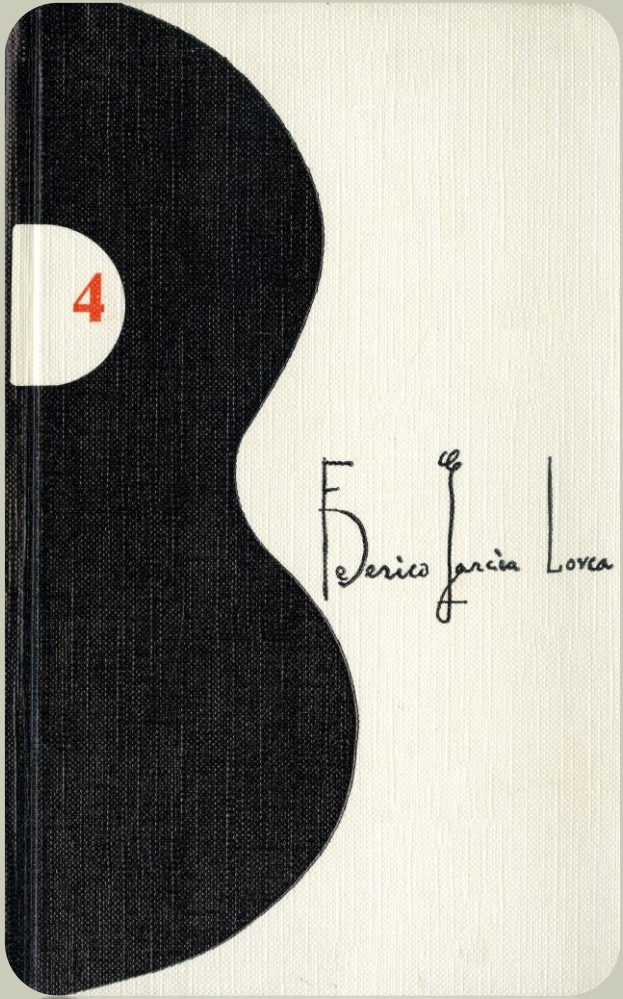

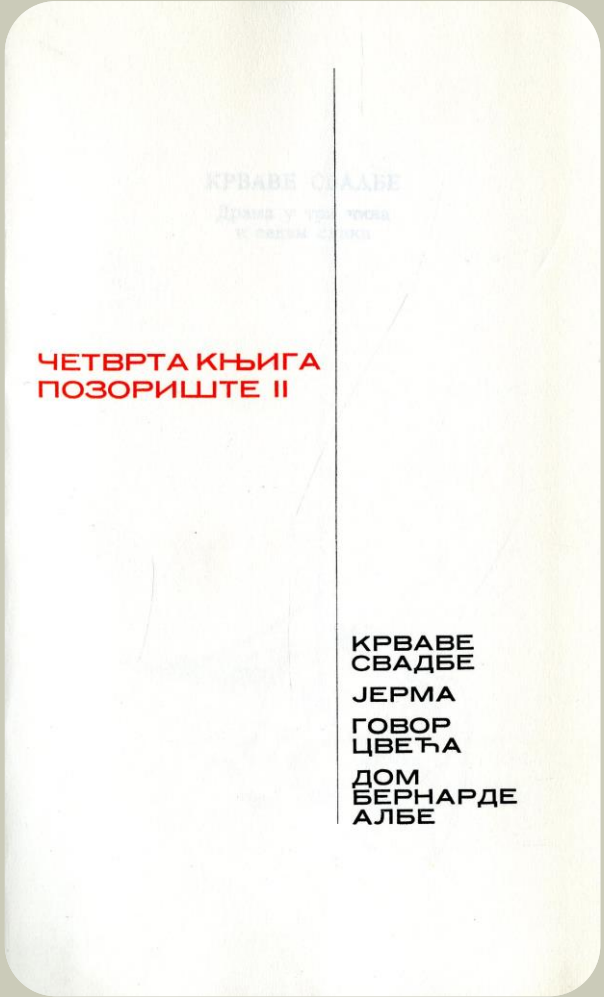

БМС II 49727/4

ПЕТА КЊИГА

МАЛО ПОЗОРИШТЕ

ПОЗОРИШТЕ ЛУТАКА

УТИСЦИ И ПРЕДЕЛИ

ПРИПОВЕСТИ

ПРЕДАВАЊА

БМС II 49727/5

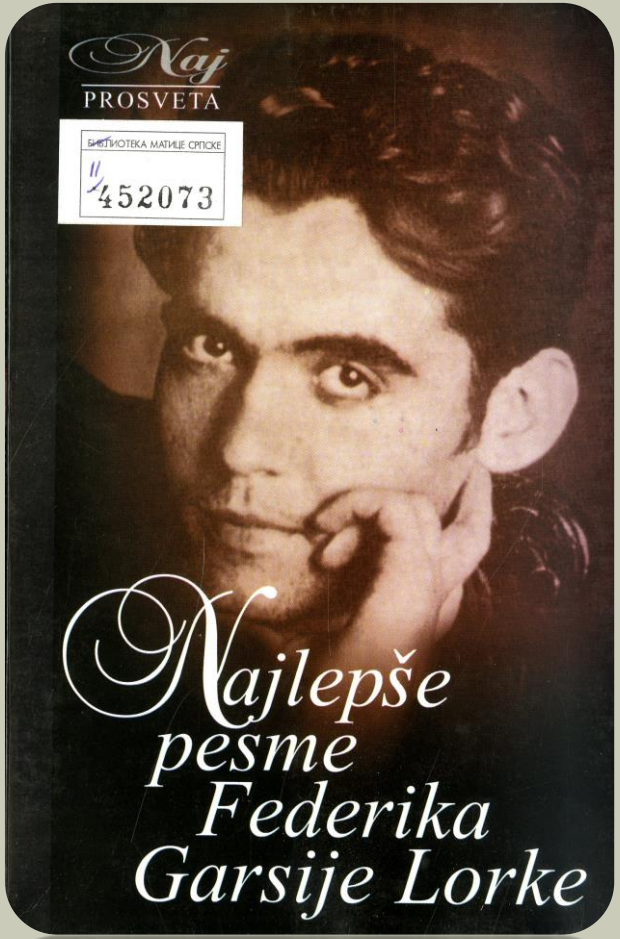

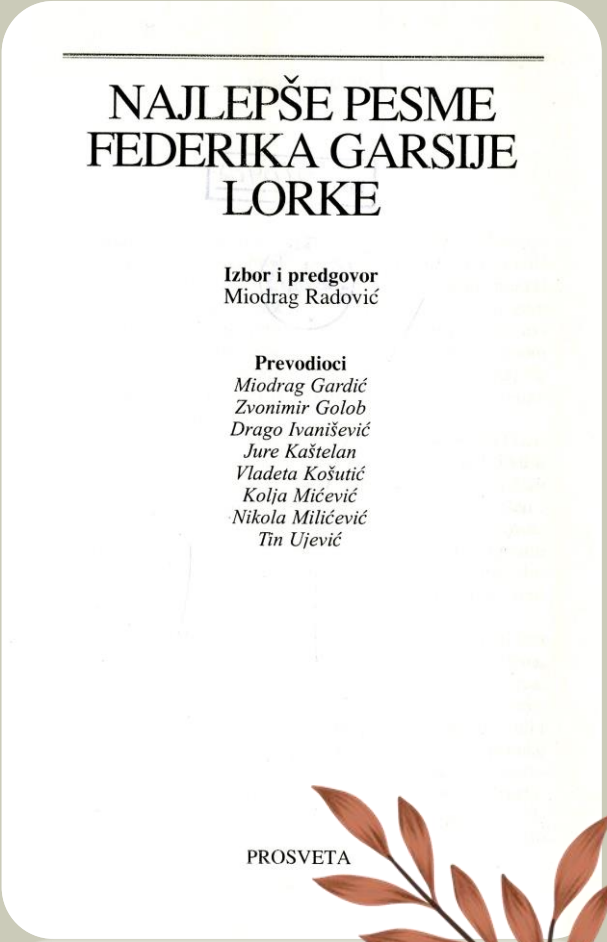

NAJLEPŠE PESME FEDERIKA GARSIJE LORKE

Izbor i predgovor
Miodrag Radović

Prevodioci
Miodrag Gardić
Zvonimir Golob
Drago Ivanišević
Jure Kaštelan
Vladeta Košutić
Kolja Mićević
Nikola Milićević
Tin Ujević

PROSVETA

БМС II 452073

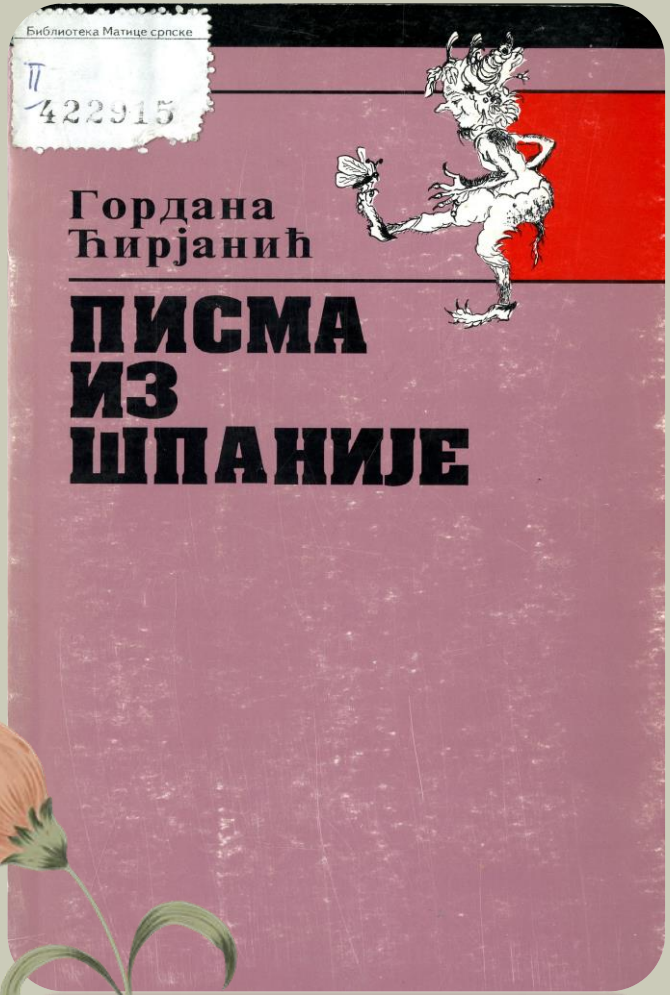

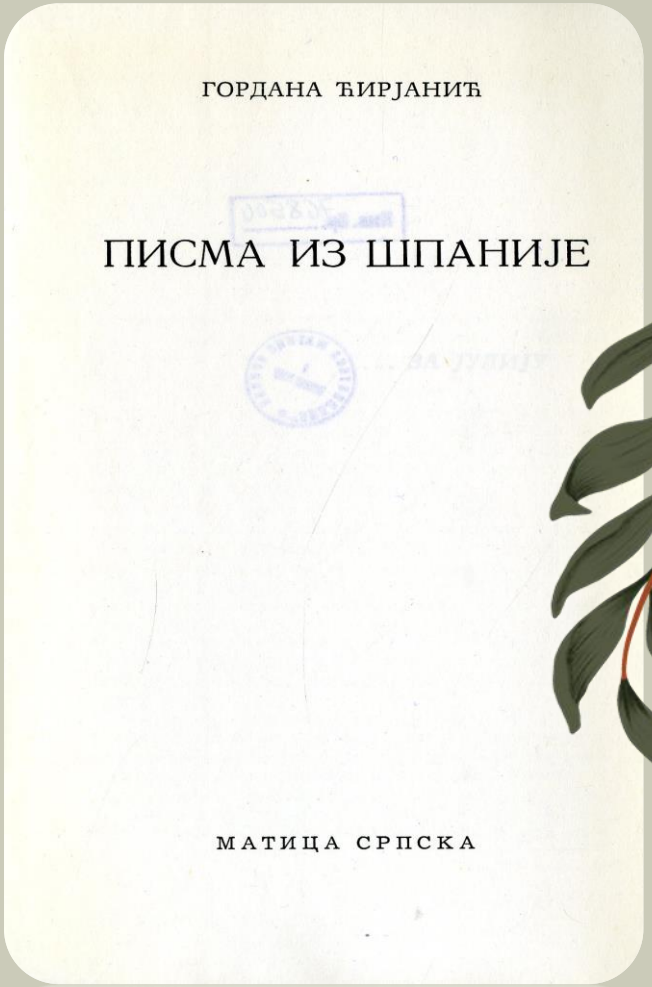

БМС II 422945

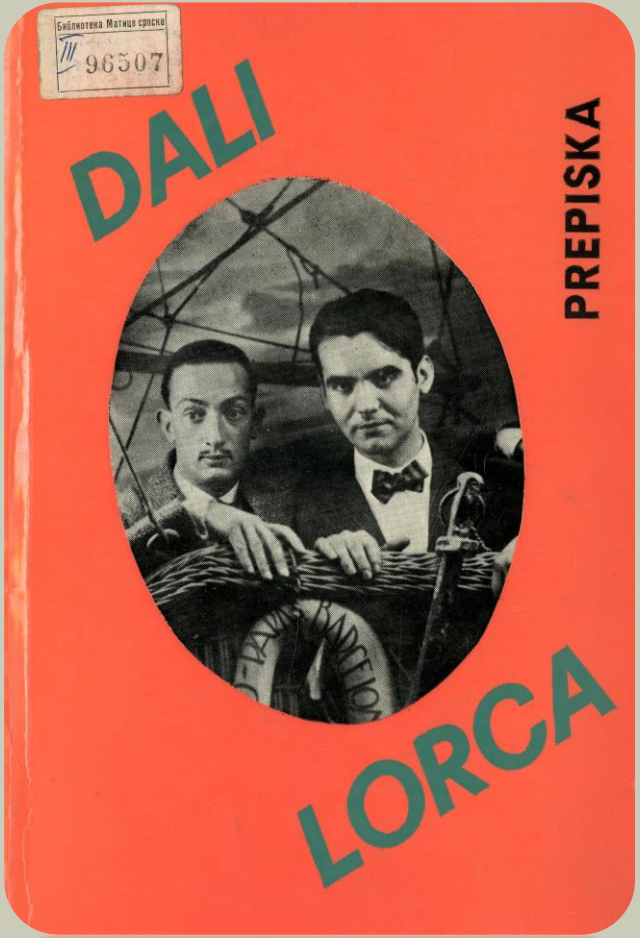

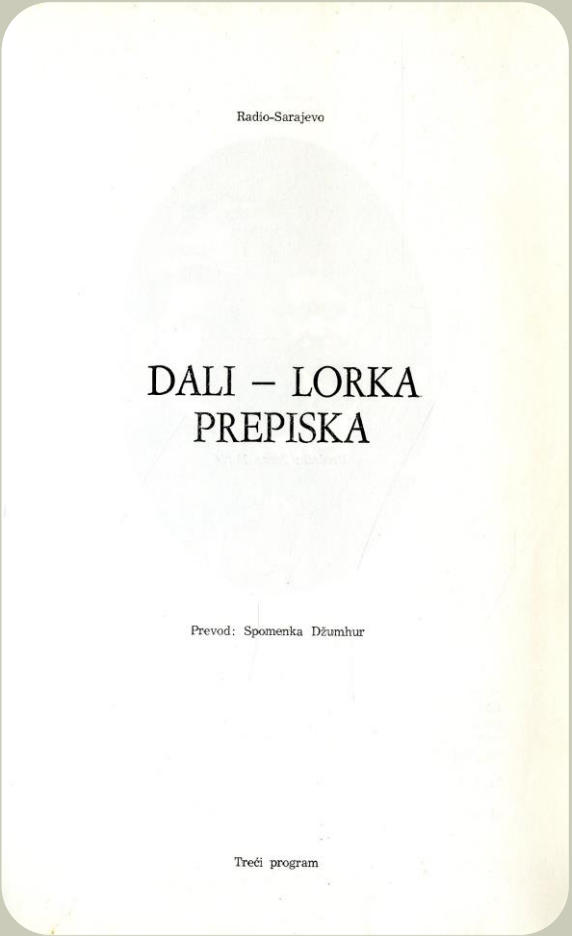

Radio-Sarajevo

DALI – LORKA
PREPISKA

Prevod: Spomenka Džumhur

Treći program

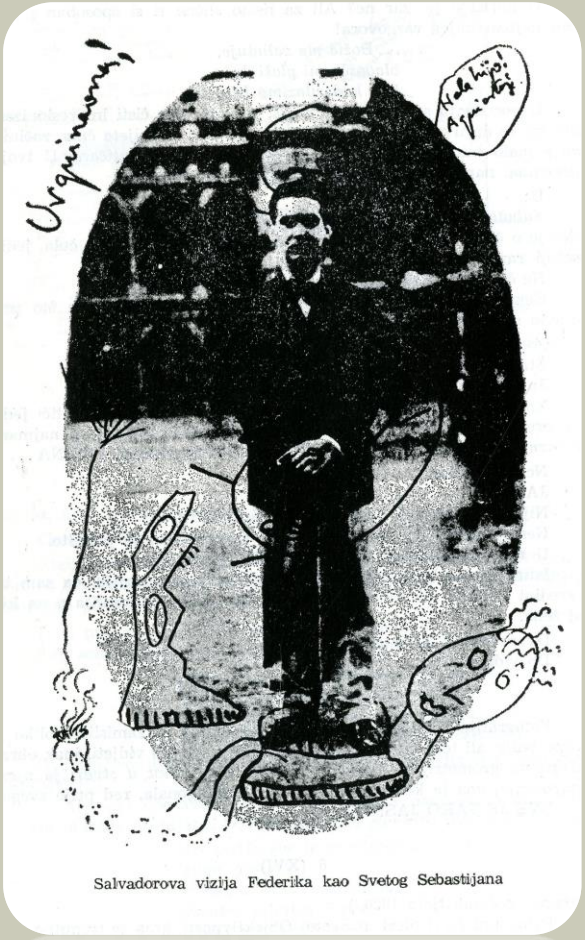

Salvadorova vizija Federika kao Svetog Sebastijana

БМС II 96507

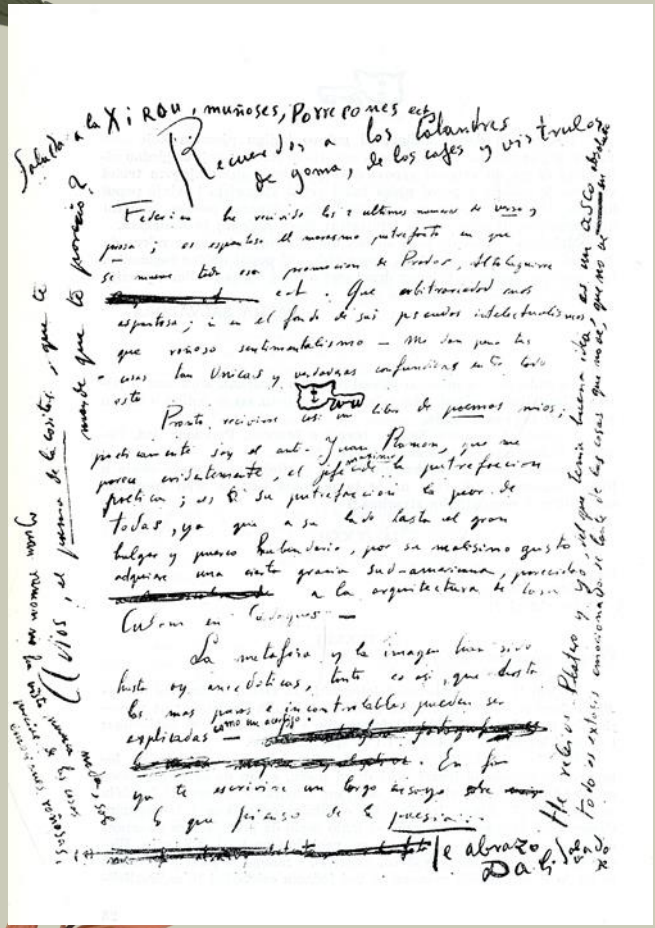

Saludos a la X i ROU, muñoses, Porrcomes ect.

Recuerdos a los Calambres de goma, de los cafes y vistrulos

Federico he recibido los 2 últimos números de Verso y prosa; es espantoso el maremagno patafísico en que se mueve todo esa generación de Poetas, Alta Lyrica ect. Que arbitrariedad más espantosa; i en el fondo de sus pecados intelectualismos que vaciosos sentimentalismo — Me son pues las cosas tan Unicas y valiosas confundidas en todo esto

Pronto recibirás un libro de poemas míos; pacientemente soy el autor. Juan Ramón, que me parece enfermamente, el profeta de la perfección poética; es la perfección la peor de todas, ya que a su lado hasta el gran Bulgar y pueblo Rubendario, por su malísimo gusto adquiere una cierta gracia sud-americana, parecida a la arquitectura de los Cafés Concert en Cataluña —

La metafora y la imagen han sido hasta ayer arcadicas, tanto es así, que desde los mas pueriles e incontrolables pueden ser explotadas como un cerdo. En fin ya te escribiré un largo ensayo sobre ~~mi~~ ó que pienso de la poesía...

Te abrazo Dali

Pladro y yo, al que tenía buena idea, del que ~~[illegible]~~ todo es exlosis emocionante de los cosas que mas de, que mas de ~~[illegible]~~

TARJETA POSTAL.

Propiedad depositada

15 ESPAÑA Cs

Sr. Federico García Lorca

TEATRO FONTALBA

GRAN VIA

MADRID

БМС II 48098

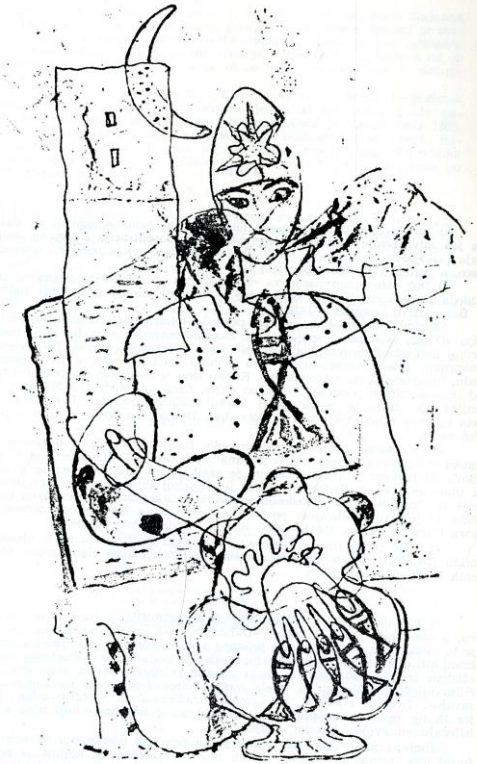

Federico Garcia Lorca:
PORTRAIT DE SALVADOR DALI, 1927

Lorca: Portret Salvadora Dalija

Comedias y comediantes

TEATRO GOYA

Se estrenó, con éxito, «Mariana Pineda», romance en tres estampas, de Federico García Lorca, por la compañía de Margarita Xirgu

García Lorca y Dalí

БМС II 48098

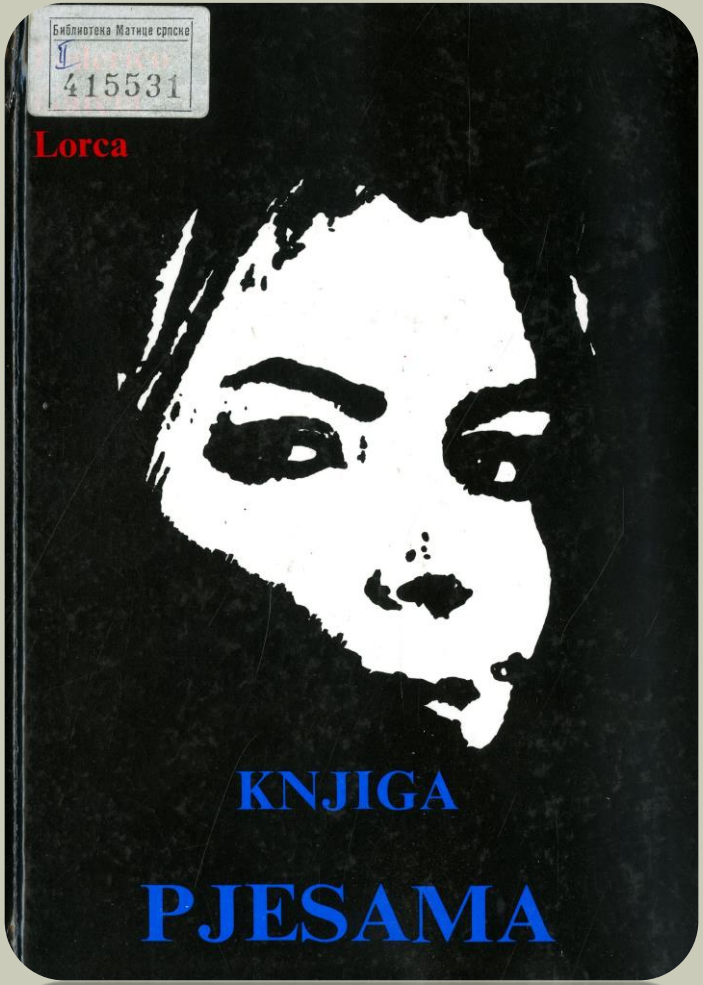

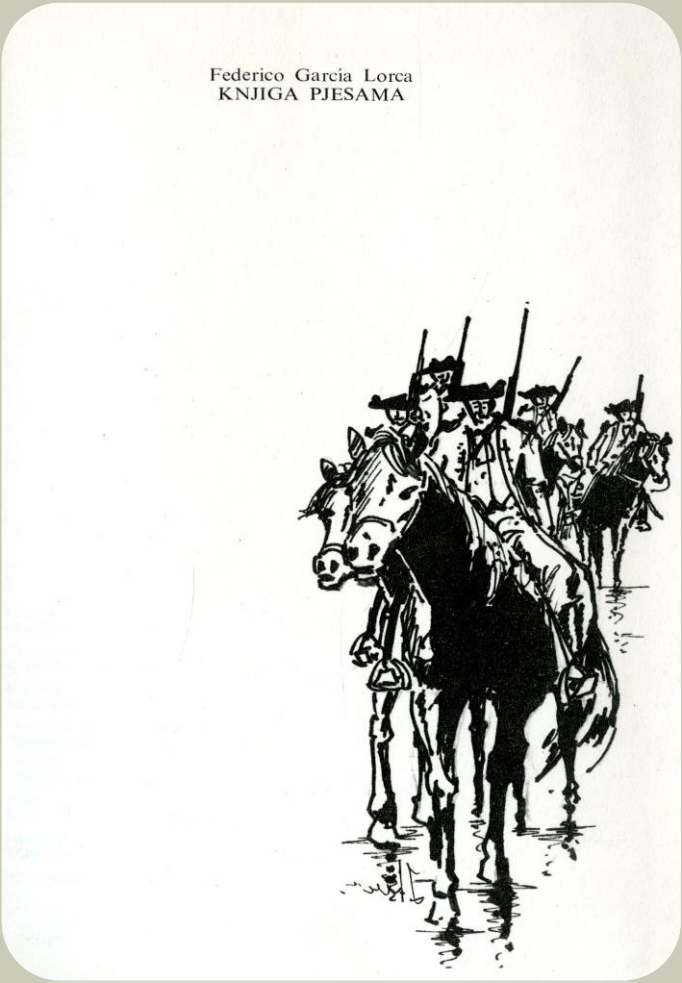

БМС II 415531

AGAVA

Polipe skamenjeni.

Stavljaš kolane pepeljaste
na trbuh planinā
i kutnjake strahotne
na klance.

Polipe skamenjeni.

БМС II 48098

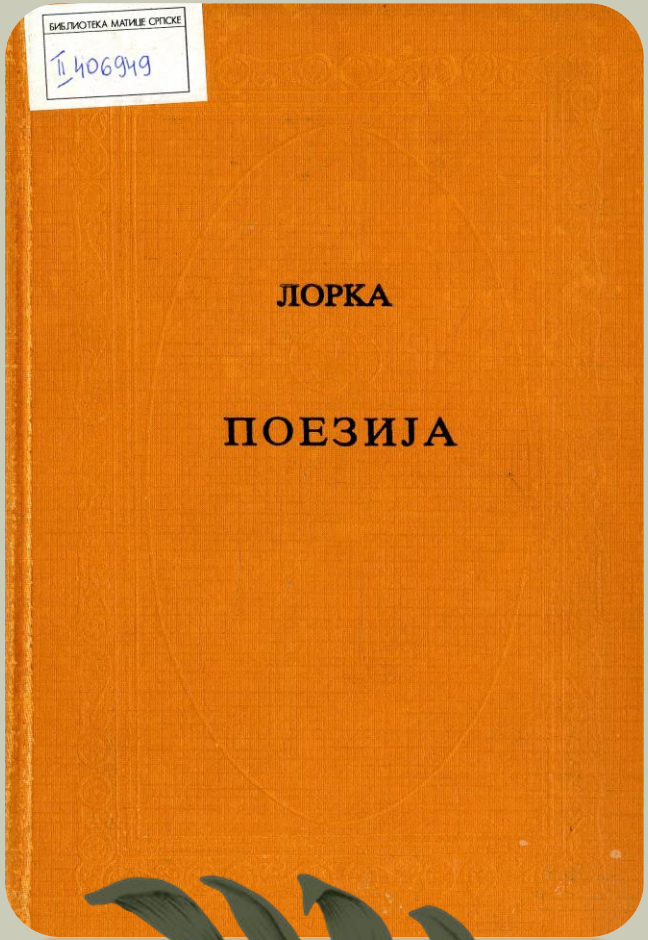

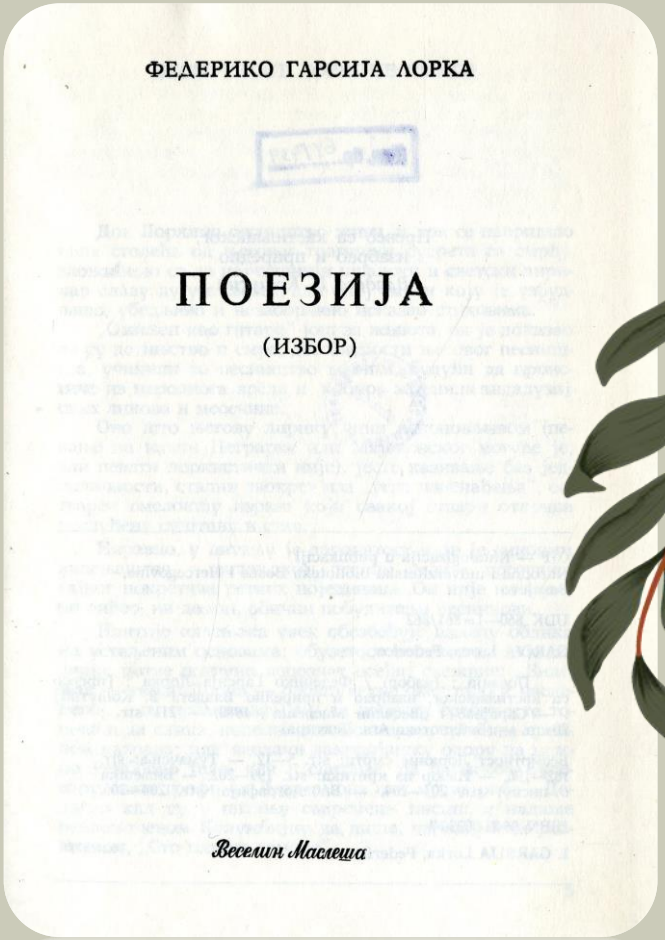

БМС II 406949

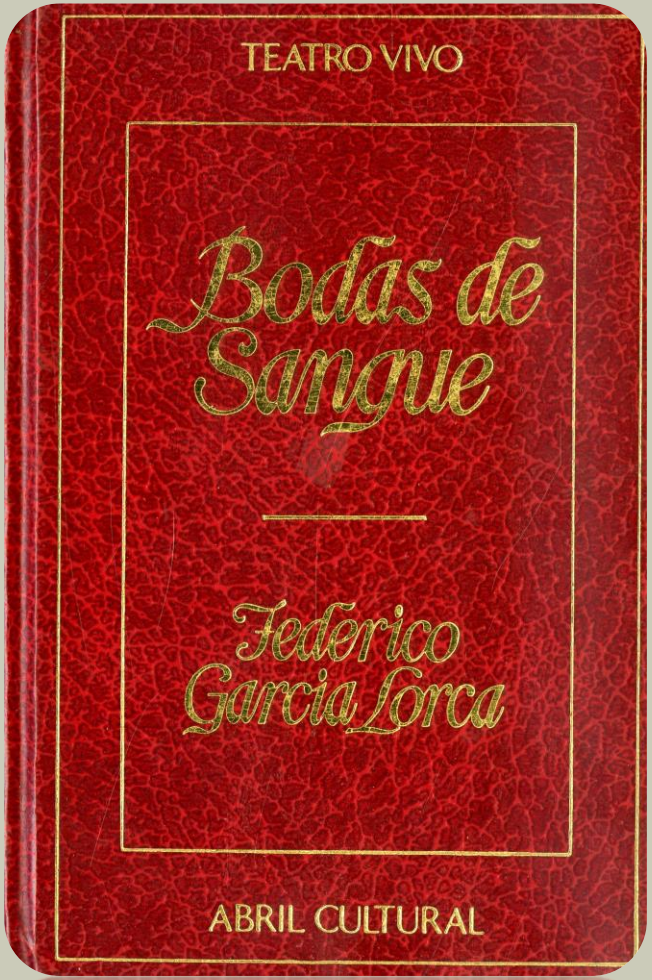
TEATRO VIVO
Bodas de Sangue
Federico Garcia Lorca
ABRIL CULTURAL

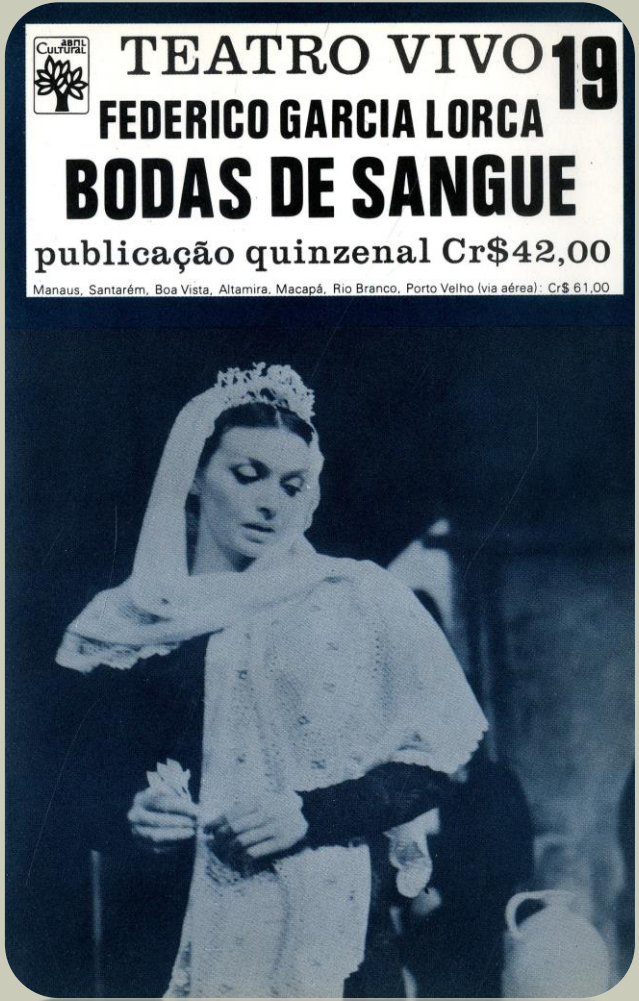
ABRIL CULTURAL
TEATRO VIVO 19
FEDERICO GARCIA LORCA
BODAS DE SANGUE
publicação quinzenal Cr$42,00
Manaus, Santarém, Boa Vista, Altamira, Macapá, Rio Branco, Porto Velho (via aérea): Cr$ 61,00

Клаић I 90

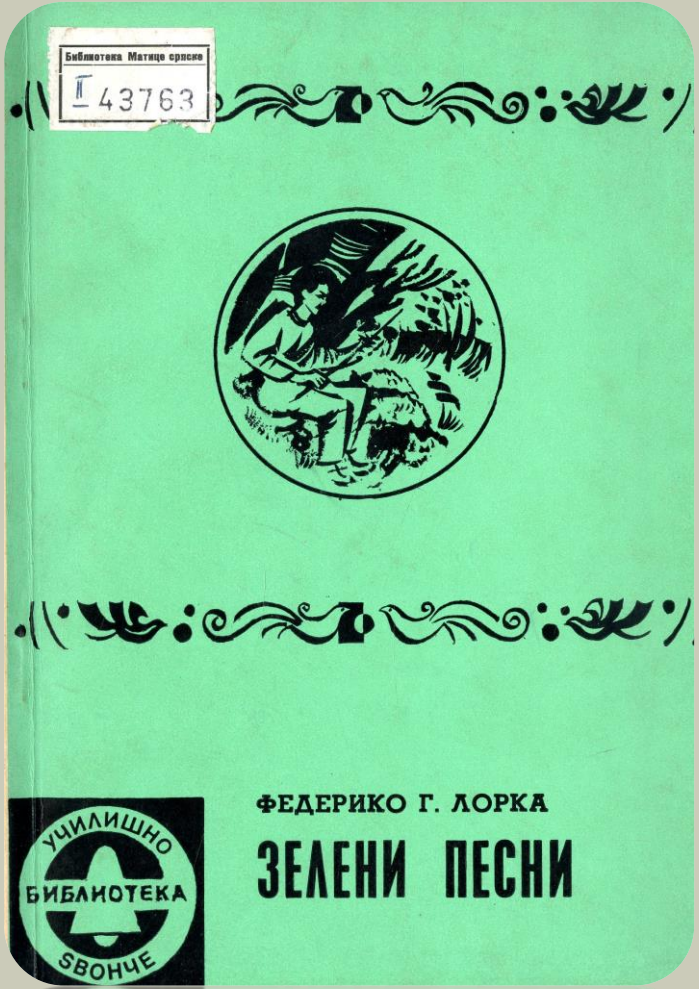
Библиотека Матице српске
II 43763
ФЕДЕРИКО Г. ЛОРКА
ЗЕЛЕНИ ПЕСНИ
УЧИЛИШНО
БИБЛИОТЕКА
ЗВОНЧЕ

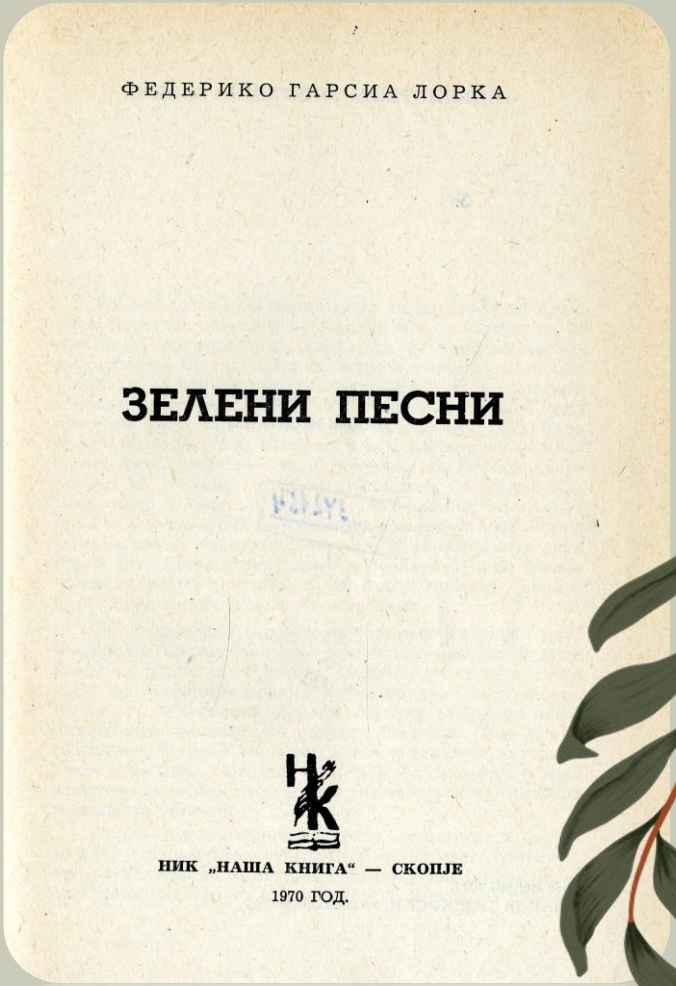
ФЕДЕРИКО ГАРСИА ЛОРКА
ЗЕЛЕНИ ПЕСНИ
НИК „НАША КНИГА“ — СКОПЈЕ
1970 ГОД.

БМС II 43763

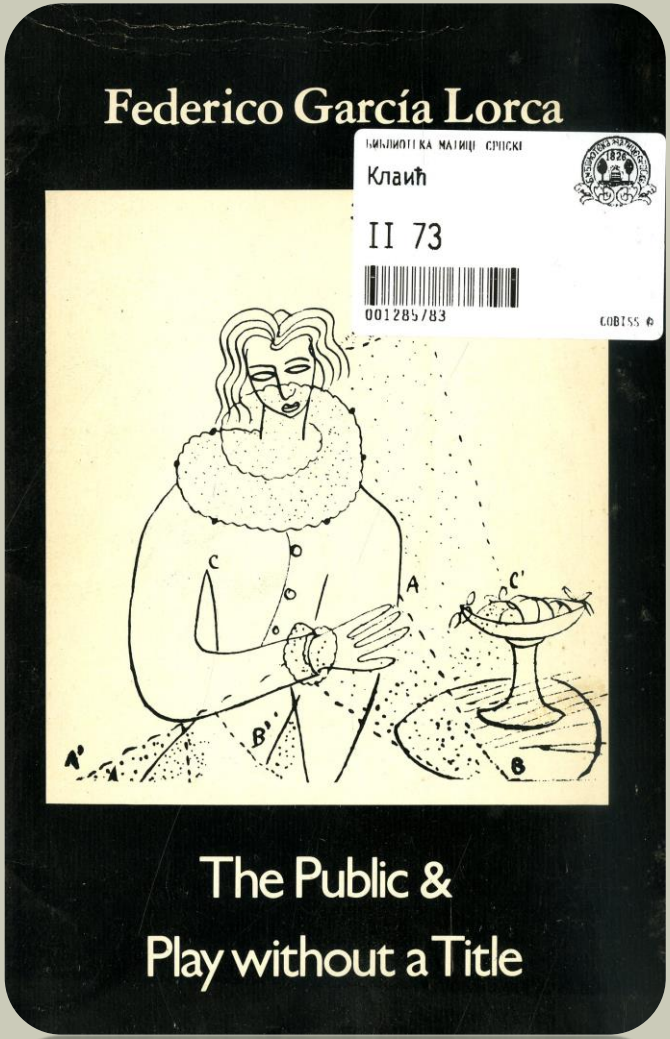
Federico García Lorca
БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
Клаић
II 73
001285783
COBISS
The Public &
Play without a Title

Клаић II 73

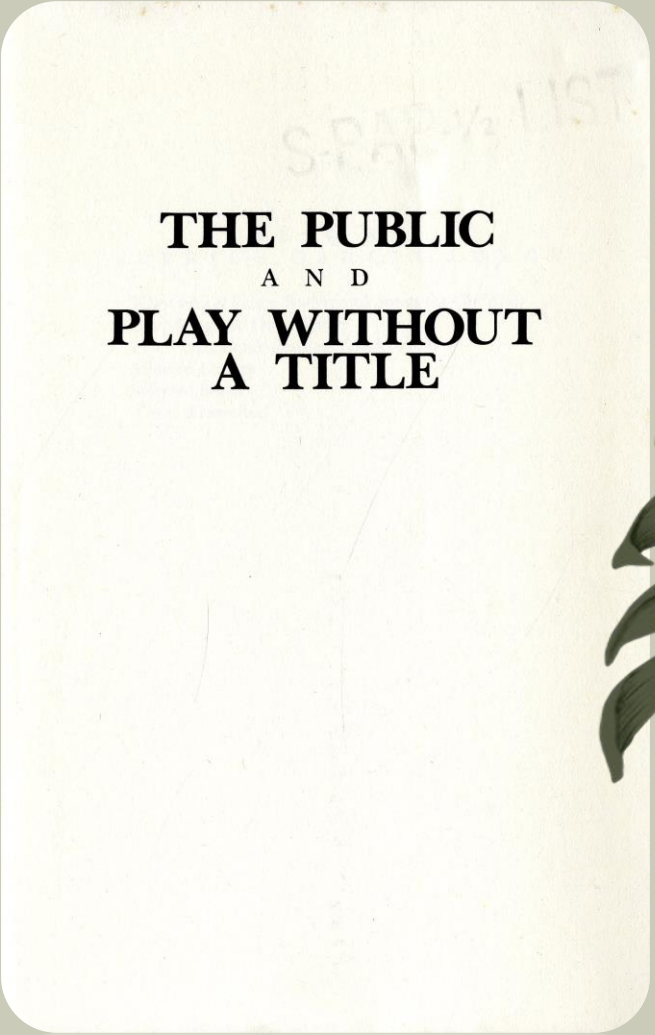
THE PUBLIC
AND
PLAY WITHOUT
A TITLE

Библиотека Матице српске
I 20765
FEDERICO
GARCÍA LORCA
БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
I 34605
FEDERICO
GARCÍA LORCA

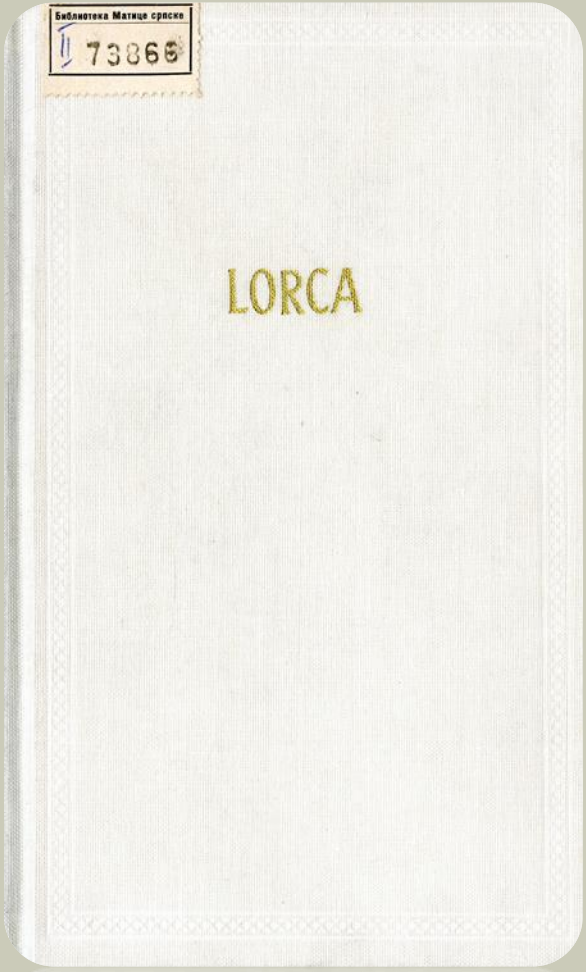

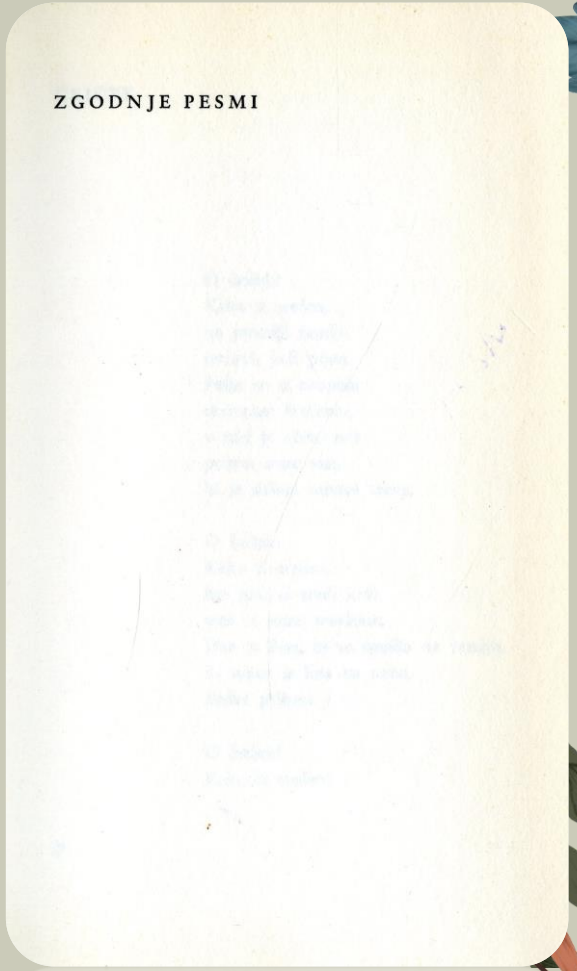

БМС II 73866

Литература (избор)

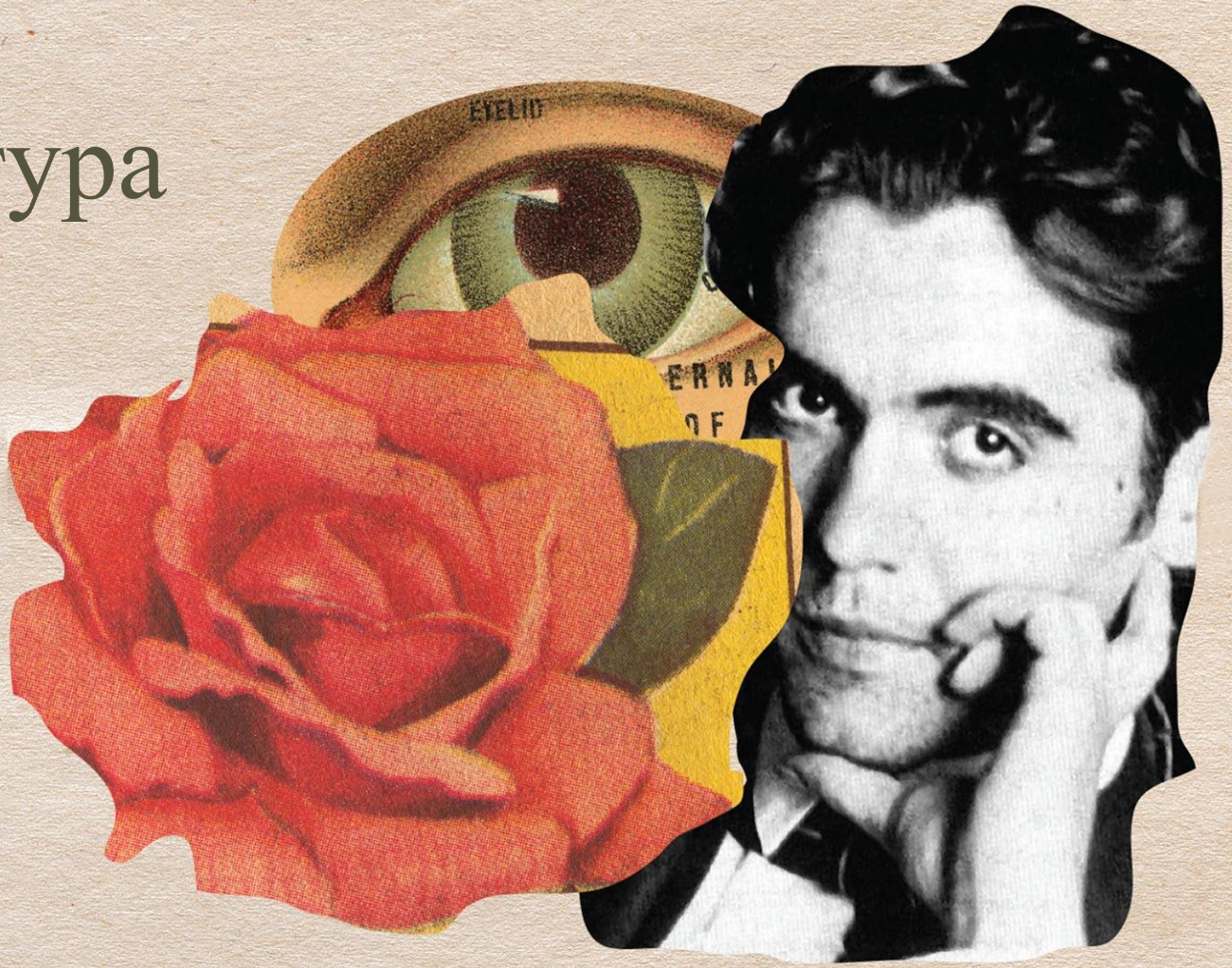

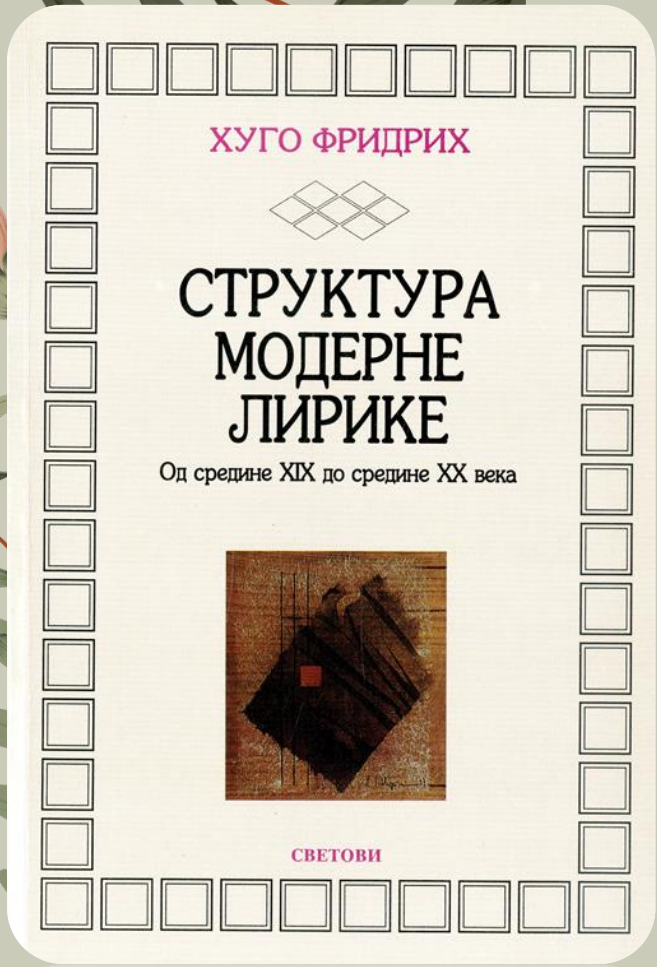

грам брка бљување – и уз то још и вештачко – са стварањем. Из таквог програма није настало дело од неке вредности. Лиричари од вредности који се обично означавају као надреалисти, као на пример Арагон или Елијар, нису дали своја вредна дела захваљујући том програму него далеко пре захваљујући оном општем стилском тренду који је лирику од Рембоа учинио језиком алогичког. Надреализам је последица, а не узрок; он је један међу многим облицима „чежње за мистеријом" (Ж. Грак).

Тако се и италијански футуризам и немачки експресионизам веома добро могу схватити као аутохтоне појаве, а да при томе не морамо да трагамо за могућим заједничким утицајима. Њихове експлозије речи, њихово „разарање стварности", њихови сомнамбулизми, њихови градови који се руше, њихове гротескне шале – све то само потврђује стилску структуру, која се неколико деценија раније појавила у Француској и онда раширила и у другим земљама.

Појава да лирика продире у сновита сомнамбулна сумрачна подручја може се пратити широм Европе. За разлику од некадашње романтичарске поезије снова, она још дубље залази испод прага реалног света, чији остаци могу да јој пруже последње упориште и ослонце. Бенова песма „*Сан*" је чиста мелодија сна; њом промичу страна имена, у њој се мотају неке нестварне творевине које се час спајају час раздвајају; „споменуто цвеће самочежњивог даха"; „жене на коленима, једва у вези са ликом, високо обешене главе у сумрачје"; сама песма је оно што она казује о сну: „њена имена се ни на шта не односе на земљи... Светови тог сна су истовремени, једнопросторни такође, они вију и падају..."

Гарсија Лорка, „Romance sonámbulo"
(Месечарска романса)

Овде ћемо споменути знамениту *Месечарску романсу* (*Romance sonámbulo,* пре 1927) Гарсија Лорке. Ако би хтели да се оријентишемо по њеном садржају, онда би он отприлике био у следећем: нека девојка стоји на месечини крај ограде балкона;

БМС II 454144

S. M. BAURA

NASLEĐE SIMBOLIZMA

STVARALAČKI EKSPERIMENT

PREVOD I POGOVOR
DUŠAN PUVAČIĆ

NOLIT • BEOGRAD
1970

БМС II 43697

VII

FEDERIKO GARSIJA LORKA: *ROMANCERO GITANO*

(1899 – 1936)

Iako Španija leži izvan glavne orbite evropskih razvoja i teži da nastavi svojim putem, ona ima izvanredan dar za prihvatanje stranih uticaja i njihovo preobražavanje da bi se saobrazili njenim nacionalnim osobenostima i tradicijama. Veliki preporod imaginativne književnosti koji je donelo pokolenje od 1898. nesumnjivo je mnogo dugovao Francuskoj posredstvom pesnika iz Nikaragve Rubena Darija, ali je pokret koji je on započeo i inspirisao, i koji je svoje glavne tumače našao u Migelu de Unamunu i Antoniju Maćadu, bio izrazito španski svojim visokim stilom, intelektualnom disciplinom i uzdržljivošću, svojom religioznom i filozofskom osnovom. On je bio toliko uticajan da je vladao španskom pozornicom sve do posle prvog svetskog rata, i Španija nije osećala nikakve potrebe za futurizmom ili nekim drugim pokretima koji su delovali u Francuskoj i Rusiji 1910. Ali da mlađi pesnici ne bi samo podražavali svoje prethodnike, oni su morali da pronađu nova izražajna sredstva, i to su učinili razvijajući izvesne tendencije koje su kod starijih pesnika već bile primetne, ali ne u potpunosti iskorištene. Huan Ramon Himenes je mnogo učinio da bi pisao poeziju čistu od političkih i doktrinarnih predrasuda; Antonio Maćado je uspeo da njegovi metri senzitivnom tananošću reaguju na treptaje njegove snažne ličnosti. Na mlađim pesnicima je bilo da stvore poeziju koja će biti snažnija od Himenesove i melodičnija od Maćadove. To su mogli da

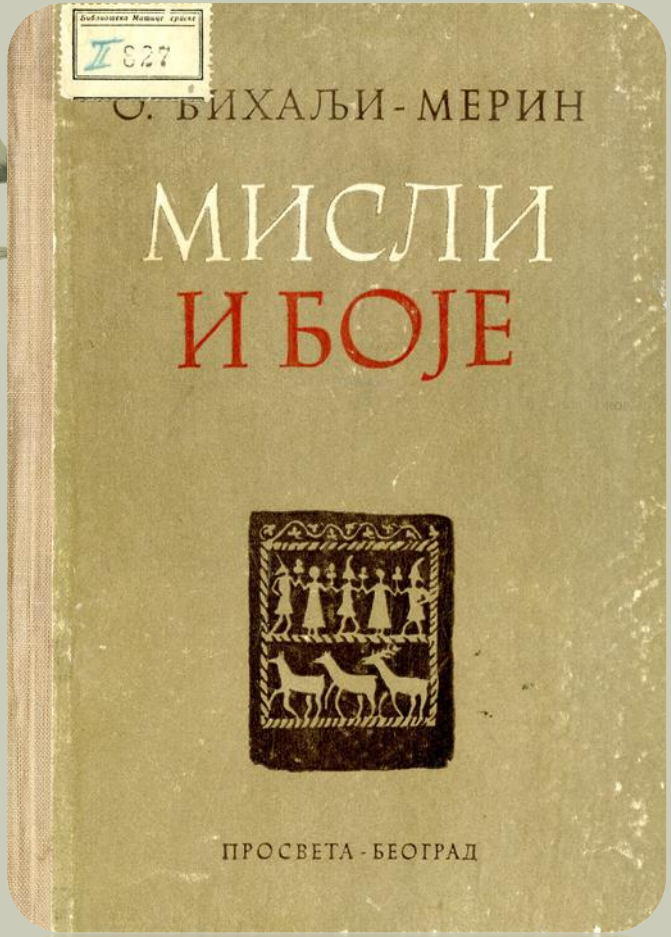

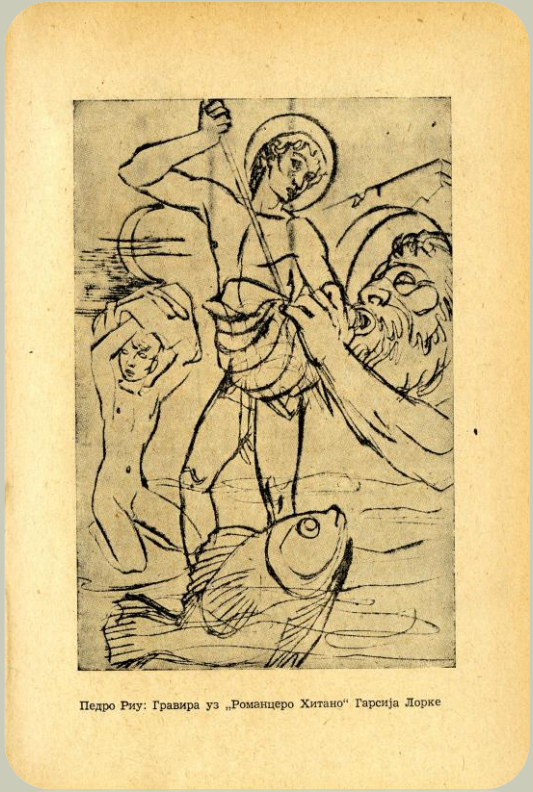

Педро Риу: Гравира уз „Романцеро Хитано" Гарсија Лорке

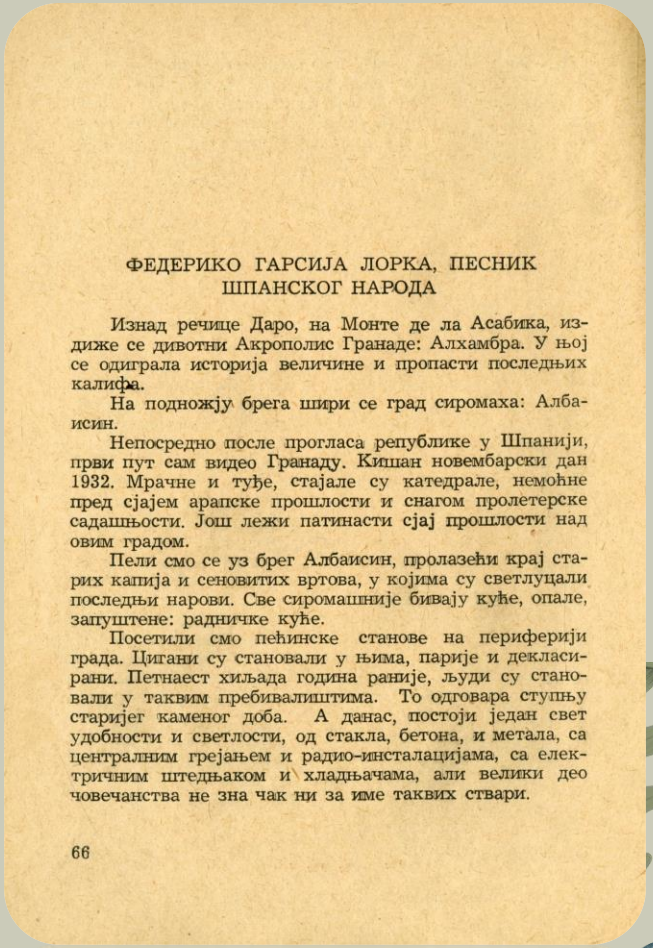

ФЕДЕРИКО ГАРСИЈА ЛОРКА, ПЕСНИК ШПАНСКОГ НАРОДА

Изнад речице Даро, на Монте де ла Асабика, издиже се дивотни Акрополис Гранаде: Алхамбра. У њој се одиграла историја величине и пропасти последњих калифа.

На подножју брега шири се град сиромаха: Албаисин.

Непосредно после прогласа републике у Шпанији, први пут сам видео Гранаду. Кишан новембарски дан 1932. Мрачне и туђе, стајале су катедрале, немоћне пред сјајем арапске прошлости и снагом пролетерске садашњости. Још лежи патинасти сјај прошлости над овим градом.

Пели смо се уз брег Албаисин, пролазећи крај старих капија и сеновитих вртова, у којима су светлуцали последњи нарови. Све сиромашније бивају куће, опале, запуштене: радничке куће.

Посетили смо пећинске станове на периферији града. Цигани су становали у њима, парије и декласирани. Петнаест хиљада година раније, људи су становали у таквим пребивалиштима. То одговара ступњу старијег каменог доба. А данас, постоји један свет удобности и светлости, од стакла, бетона, и метала, са централним грејањем и радио-инсталацијама, са електричним штедњаком и хладњачама, али велики део човечанства не зна чак ни за име таквих ствари.

66

БМС II 827

Библиотека Матице српске
II 12239/4

ЕЛИ ФИНЦИ

ВИШЕ И МАЊЕ ОД ЖИВОТА

утисци из позоришта

IV

ПРОСВЕТА • БЕОГРАД

БМС II 12239/4

ФЕДЕРИКО ГАРСИЈА ЛОРКА

КРВАВЕ СВАДБЕ

Приликом првог извођења *Крвавих свадби* Федерика Гарсије Лорке у европским центрима позоришне културе, могле су се у критици чути замерке о неверодостојности Лоркиног театарског света изван његове постојбине. Чини ми се да за добијање таквог утиска није узрок једино у *особеном кругу* тема и мотива Лоркиног театра, црпљених из древног фолклора и аутентичних врела народног живота; више од тога, човека збуњује, у поезији Лоркиног театра, бизаран преплет драстичне натуралистичке прође и тананих свилених влакана месечинасте лирике. Јер та лирика је сва, „тамним кореном свога крика", у исконским жуборима шпанског језика. Лорка ту материнску реч тепања и клетве, очајања и заноса, немуштих симбола и китњасте речитости носи у крви, као неумитну поетску коб свих тежњи и хтења, у њој живи и у њој умире. Изван ње, даље од ње, за њега је само тајанство ништавила: не чује се ни дечја успаванка, ни шапат потока, ни сребрни шум месеца, ни носталгични напев гитаре . . .

Треба ли рећи да је та *лирика* једина драж, једина вредност Лоркиног театра? Драж која има своју театарску привлачност, вредност која није без непосредног дејства: та лирика опија и заноси као стара добра вина са анда-

ФЕДЕРИКО ГАРСИЈА ЛОРКА

ФЕДЕРИКО ГАРСИЈА ЛОРКА, (1898—1936), значајни шпањолски пјесник, један од најпознатијих шпањолских пјесника у свијету. Свестрано надарен и свестрано активан: пјесник, драматичар, драматург, глумац, рецитатор, сликар, музичар. Убијен од франкиста у завичајном граду Гранади на почетку грађанског рата.

Лорка је био свестрано образован књижевник који је много примао с разних страна: од књижевне традиције своје земље, од народне пјесме, од *дадаизма* и *надреализма*. Али је увијек остао свој, с изразитим личним печатом, управо најзначајнији као пјесник свог ужег завичаја Андалузије. Тим је особинама стекао највећа признања и снажно утјецао на своје савременике.

У првим дјелима, нпр. *Књига пјесама*, 1921, *Пјесме*, 1927 (написане 1921—1925), *Прве пјесме* 1936 (написане 1922), Лорка је више *медитативан*, усваја авангардистичке технике и уклапа их у чисту схему народне пјесме.

Остала дјела, посебно *Циганске романсе*, 1928 (написане 1924—1927), представљају тзв. *андалузијску фазу*, јер се пјесник користи мотивима пјесме своје земље, оживљава романцу, ствара изворну и аутентичну метафорику, а циганским ликовима придаје театралну гесту и црту фаталне трагичности. Класичан примјер пјесама за рецитирање.

У збирци Пјесник у Њујорку (1929—30) Лорка изражава своју личну тјескобу и каос цивилизације експресионистичким и надреалистичким елементима.

Лорка се у својим драмама поново враћа народном, андалузијском свијету: *Мариана Пинеди* (1928), *Крвава свадба* (1933), *Дом Бернанде Албе*, (1936) и др.

Т. Ч.

ДУБОКИ ПУТЕВИ ГИТАРЕ

Поемом канте хонда (Poema del cante jondo, 1922, објављеном 1931) са шест нестишаних жица забрујаће „јецаји изгубљених душа", гласови древне и вечне Андалузије, саздане од ноћног и безданог, завичаја уметнички обрађеног бола, плача исконског, мушког и стремног — канте хонда.

Плач за неповратно изгубљеним — љубављу, срећом, животом — Лорка своди на суштину патетике, преузету из саме песме која „као рана пече грло и језик певача" и зато се исказује најнужнијим речима или јауком. То је увек исход трагедије, чињенични и неминован:

Мртав оста на улици,
прободених груди камом.
И нико га не познаде.
(Заседа)

БМС III 50127/2

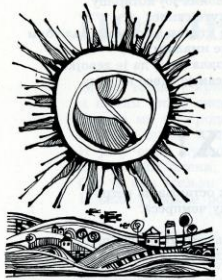

Пијани су жандари
лупали на врата.
Зелено, волим те, зелено!
Зелен ветар, зелене гране.
Брод на мору
и коњ у планини.

РОМАНСА ЛУНЕ, ЛУНЕ

Луна је дошла у ковачницу
у сукњи од смиља.
Дете је гледа, гледа.
Дете не скида очију с ње.

У узбуђеном ваздуху
луна шири руке
и похотљива и чиста показује
своје чврсте дојке од станиола.

— Бежи, луно, луно, луно.
Ако дођу Цигани,
направиће од твога срца
ђердане и бело прстење.

— Дете, пусти ме да играм.
Кад Цигани дођу,
наћи ће те на наковњу
склопљених очију.

— Бежи, луно, луно, луно,
већ чујем бат коња.
— Дете, пусти ме, не гази
моју уштиркану белину.

Коњаник се приближава
бијући у добош равнице.
У ковачници
дете је склопило очи.

Маслињаком су стизали,
бронза и сан: Цигани
уздигнуте главе,
исколачених очију.

Како крешти сова.
Ох! како крешти на дрвету!
Небом иде луна
и води дете за руку.

У ковачници плачу,
јаучу Цигани.
Ветар ми га чува, чува.
Ветар бди над њим.

НЕВЕРНА СУПРУГА

И одведох је на реку
мислећи да је девојка,
а имала је мужа.

БМС III 50127/2

Библиотека Матице српске
II 18495

ДУШАН ПОПОВИЋ

СЦЕНА И СТВАРНОСТ

МАТИЦА СРПСКА

БМС II 18495

ФРЕДЕРИКО ГАРСИЈА ЛОРКА: *ЉУБАВ ДОН ПЕРЛИМПЛИНА*

Љубав господина Перлимплина и Белисе у њиховом врту, „љубавно алилуја у четири слике" — како је аутор у поднаслову карактерисао ово своје дело, по много чему заузима почасно место међу Лоркиним фарсама. У овом малом позоришту, написаном 1931 године, налазе се сви квалитети који ће се, убрзо, бриљантно расцветати у његовом великом позоришту, у оном стваралачком покрету од лирске драме према поетском реализму, обележеном *Крвавим свадбама, Јермом* и *Домом Бернарде Албе.* Има у *Перлимплину* и оне Лоркине укорењености у традиционалну шпанску драму и особености андалуске провинције, и свежег естетског третмана немирног модерног ствараоца; има лирског сензибилизма и магичне поетске речи, и театралности израсле из разигране маште глумца и остварене сигурном руком искусног позоришног организатора; има и пуне ликовне визије, у детаљу и читавом формату, сасвим адекватне одређеној драмској бизарности, помало софистички интонираној и разиграној; и опојне музике љубави расипно живљене и неутољене; и у свом том стваралачком многозвучју има строге једноставности крваве човекове трагике. Због тако изузетно интересантног места у Лоркином опусу, *Љубав дон Перлимплина* привлачила је пажњу и позоришних уметника и стручне критике. И није ни мало случајно што се и редитељ Јован Путник, који изражава посебне афинитете према загонеткама сценских уобличавања Лоркиних текстова, сусрео са потребом свога тумачења *Перлимплина.* У читавој претстави *Љубав дон Перлимплина* на сцени Српског народног позоришта најзанимљивији је баш тај однос редитеља према делу или, нешто шире, Путникова тра-

БМС II 80394

LORKINA »ROMANCA MJESEČARKA«

Romanca mjesečarka objavljena je u *Ciganskom romanceru* (1928), središnjoj Lorkinoj knjizi, u kojoj je ovaj pjesnik izrazio možda najbitnije osobine svog stvaralačkog genija: čulno osjećanje svijeta i života, sklonost prema fantastičnom i nestvarnom, neobičnom i neobjašnjivom, prema svemu onome što je blisko svijetu slutnje i praznovjerja i što podsvjesno i sudbinski utječe na život ljudski. To su tamne sile u samom čovjeku ili izvan njega koje ga progone i od kojih stradava: unutrašnji porivi, krv, strast, strah, ljubav i mržnja, opsesije i slutnje; ili vanjske prijetnje i znamenja koja donose zlu kob: mjesec, vjetar, noćna ptica, pojedine boje. U svijetu Cigana, u njihovoj maštovitosti, svi su ti elementi potencirani. Jer Cigani žive izvan kolotečine stvarnog života, žive od danas do sutra i da bi takvo opstojanje bar izgledalo podnošljivo, da bi njegova težina i nesigurnost bar bila ublažena, treba ga učiniti što je moguće više nestvarnim, treba ga iskititi iluzijama i nadama, jednom riječju: treba ga snabdjeti odgovarajućom životnom filozofijom: vjerovati da postoji ono čega nema, sanjati više od onoga što je moguće, ispreturati normalan poredak stvari i promatrati ih iz posebna ugla, kako bi njihov izgled bio što privlačniji i čarobniji. Da bi se to postiglo, pribjegava se čaranju, obmanjivanju, miješanju sna i stvarnosti. Tako se neprestano živi u stanovitoj ekstazi, u atmosferi mjesečarstva, opijenosti i izgubljenosti u vremenu i prostoru. Cigani obećavaju brda i doline (sebi i drugima), prodaju maglu, kupuju kule i gradove (bez pare u džepu); njihove laži i nisu prave laži jer ni oni sami u njih ne vjeruju, i govoreći o ovim Lorkinim pjesmama možda nije suvišno sjetiti se i onog našeg balkanskog Zmaj-Jovinog Cige koji hvali svoga konja.

Sav taj čudni svijet magije, fatalizma, krvi, stradanja i tragike Lorca je najčešće izražavao slikama i bujnom metaforikom. To pjesnikovo slikovito izražavanje sasvim je podređeno ciganskom mentalitetu i načinu mišljenja, onom primitivnom i vitalnom duhu, punom fantastike, izokrenutosti i šarenila. Pjesnik je u te slike kondenzirao život tih ljudi, koji je sam po sebi više slikovit nego stvaran; u njih je prenio njihov san i njihovo vječno maštanje o neobičnom i nemogućem.

Da bi sve to izrazio, izabrao je oblik španjolske narodne pjesme (romance), ali ga je, dakako, upotrijebio na svoj način i dao mu svoje vlastito obilježje. Stare su romance epsko-lirske pjesme u kojima se priča određeni sadržaj: imaju svoju više-manje zaokruženu fabulu. U Lor-

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
II 74778
000511706
COBISS

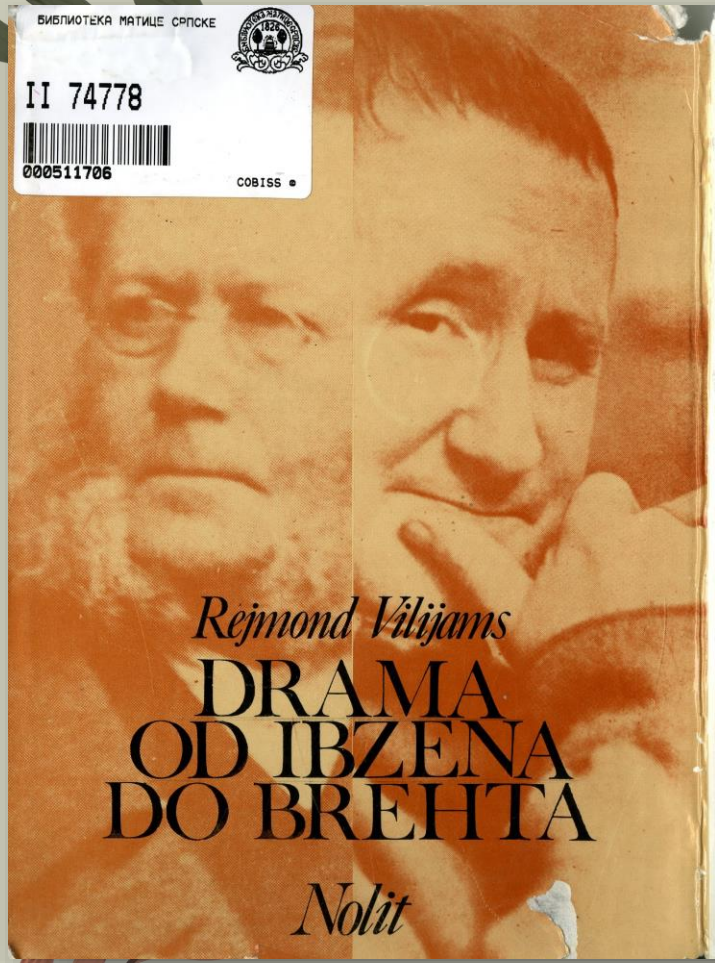

REJMOND VILIJAMS

DRAMA OD IBZENA DO BREHTA

O drami se danas piše mnogo, ali uglavnom loše. Tačnije rečeno, piše se (na jednoj strani) bez preko potrebne komparativne perspektive, sa željom da se svaki novi komad vidi kao apsolutno značajan doprinos modernoj dramskoj književnosti; i (na drugoj strani) akademski, što će reći sa uvidom u jedan problem, ali bez obzira na široku panoramu moderne drame koja se teško može podvesti pod jednu ili dve stilske sheme.

Knjiga Rejmonda Vilijamsa nalazi se tačno na sredini između ova dva ekstrema. Ona postavlja ono što izgleda da je najvažniji problem u kritičkoj analizi moderne drame: ne izgubiti iz vida njenu ogromnu raznolikost, tačnije rečeno, raznolikost pokušaja da se napiše velika drama, drama koja će biti za naše vreme ono što su drame Eshila, Sofokla, Evripida i Šekspira bile za svoje: najviši literarni oblik u kome se mogu razmatrati najvažniji problemi ljudske sudbine jednog razdoblja. Vilijams ne polazi ni od jedne unapred date sheme već pokušava da analizom pojedinih pisaca ili čak pojedinih drama pokaže u čemu je njihov doprinos savremenoj dramskoj književnosti, koju on smatra, kao celinu, značajnim ostvarenjem.

Tako je njegova knjiga pre svega kritička panorama moderne drame, ili čak neka vrsta kritičke istorije moderne drame.

2.

FEDERIKO GARSIJA LORKA

(1)

Lorku su ubili uskoro posle njegovog trideset i osmog rođendana, u ranim danima španskog građanskog rata. On je sa dramom eksperimentisao od rane mladosti; i u te eksperimente spadaju dela *Prokletstvo leptira*, *Kad pet godina bude prošlo*, *Čudesna obućareva žena* i *Publika*. A onda je, 1933. godine, postao direktor putujućeg pozorišta *La Barraca* i u poslednjim godinama života napisao svoje najjedinstvenije drame: seljačku trilogiju *Krvave svadbe*, *Jerma* i *Dom Bernarde Albe*. Metod i zamisao svake drame u trilogiji su različiti i mogu se porediti sa zanimanjem. *Krvave svadbe* su naravno najpoznatije, ali nam se obično predstavljaju sa pogrešnim naglašavanjem svoje „španske" atmosfere. Jasno je, naravno, da se Lorka u celokupnom svom delu mnogo oslanjao na život španskih seljaka, na nacionalnu književnost i na ciganske pesme i igre. Tačno je, takođe, da tradicionalna španska drama ima neke jedinstvene kvalitete, od Lope de Vege i Kalderona, koji je odvajaju od glavnine severne evropske tradicije. Čitati *Celestinu* Fernanda de Rohasa ili Kalderonovu *Ljubav posle smrti* znači svakako uočavati važan deo Lorkinog nasledstva. Ta drama intenzivne složene radnje, koja se često kreće oko onoga što liči na utvrđene momente strasti, časti i krvi, može se tako dovesti u vezu sa *Krvavim svadbama*. Ali naglašavati da je Lorka španski dramatičar znači grešiti

БМС II 74778

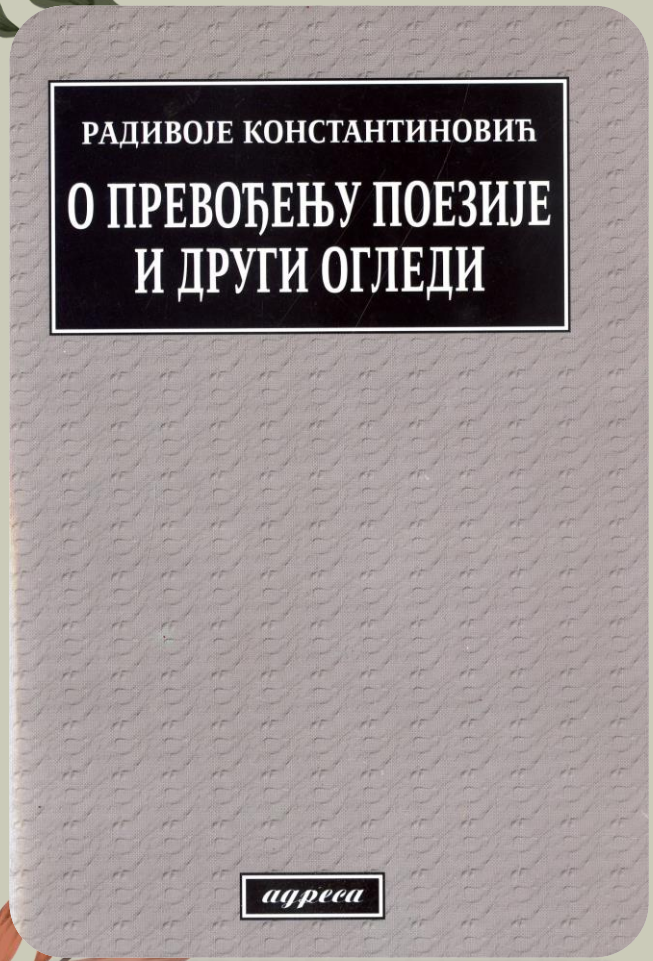

БМС I 52062

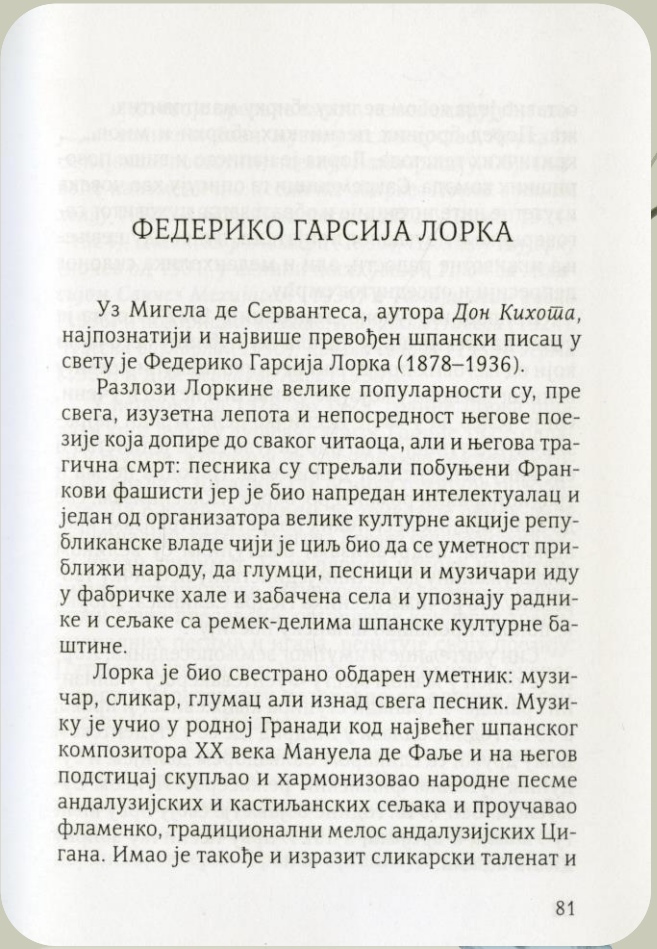

ФЕДЕРИКО ГАРСИЈА ЛОРКА

Уз Мигела де Сервантеса, аутора *Дон Кихота*, најпознатији и највише превођен шпански писац у свету је Федерико Гарсија Лорка (1878–1936).

Разлози Лоркине велике популарности су, пре свега, изузетна лепота и непосредност његове поезије која допире до сваког читаоца, али и његова трагична смрт: песника су стрељали побуњени Франкови фашисти јер је био напредан интелектуалац и један од организатора велике културне акције републиканске владе чији је циљ био да се уметност приближи народу, да глумци, песници и музичари иду у фабричке хале и забачена села и упознају раднике и сељаке са ремек-делима шпанске културне баштине.

Лорка је био свестрано обдарен уметник: музичар, сликар, глумац али изнад свега песник. Музику је учио у родној Гранади код највећег шпанског композитора XX века Мануела де Фаље и на његов подстицај скупљао и хармонизовао народне песме андалузијских и кастиљанских сељака и проучавао фламенко, традиционални мелос андалузијских Цигана. Имао је такође и изразит сликарски таленат и

81

О Лоркином делу рекли су

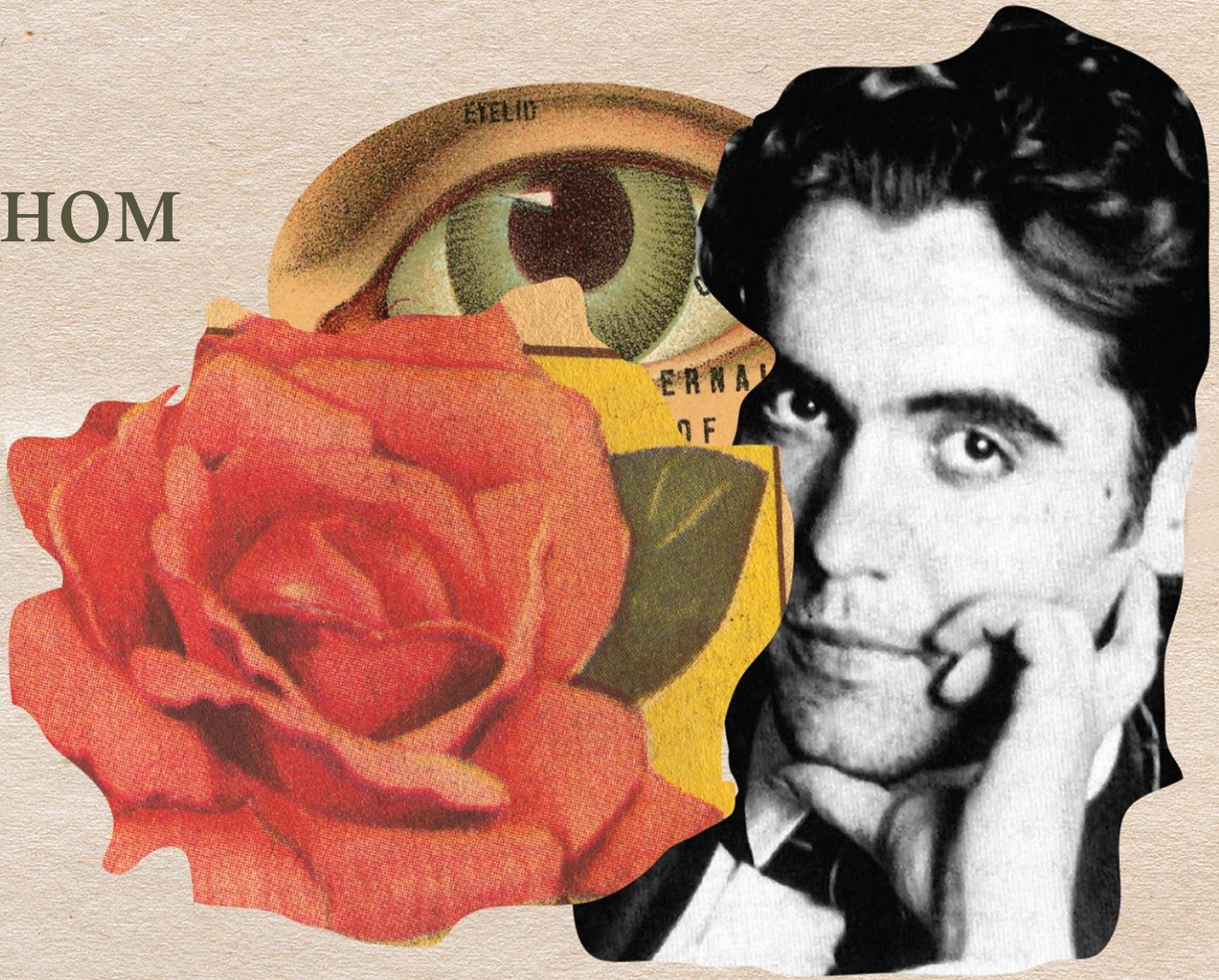

„Разлози Лоркине велике популарности су, пре свега, изузетна лепота и непосредност његове поезије која допире до сваког читаоца, али и његова трагична смрт: песника су стрељали побуњени Франкови фашисти јер је био напредан интелектуалац и један од организатора велике културне акције републиканске владе чији је циљ био да се уметност приближи народу, да глумци, песници и музичари иду у фабричке хале и забачена села и упознају раднике и сељаке са ремек-делима шпанске културне баштине.”

Радивоје Константиновић

„Лорка никад није имао амбицију да буде теоретичар поезије. Он је једноставно био чисти стваралац, вишеструко обдарен уметник који је, поред тога што је страсно писао поезију, лутао брдима Андалузије трагајући за изворном шпанском песмом и музиком, и који је имао довољно смисла да направи такве цртеже који и сада заслужују наше дивљење.”

Коља Мићевић

„Гарсија Лорка био је борац-песник. Са Рафаелом Албертијем и Маријом Терезом Леон, он је основао у Мадриду, 1936, Савез антифашистичких интелектуалних радника. Сва његова дела прожета су љубављу према народу, слободи и истини. Зато је пао као једна од првих жртава шпанског фашизма.”

Ото Бихаљи-Мерин

„Лорка је био двоструко даровит. На првом месту је био лирски песник посебно надарен за песму, а на другом драмски писац који је истински волео и разумевао сцену. Од самог почетка је писао драме и песме, и чини се да оне представљају сасвим различите видове његовог генија. Његове песме имају изванредно прозрачан и нестваран карактер. Осећајност му је омогућавала да уочава оне пролазне тренутке за које су грубљи темпераменти слепи. […] Кад је његов сензибилитет откривао неочекиване односе између ствари и успевао да осветли оно што су други само делимично опажали, Лорка се спретном сажетошћу дотицао виталног односа, тачке идентитета или сличности између једне и друге импресије и стварао слику која је то обезбеђивала.”

Сесил Баура

„Лоркине боје!... У раној младости укрштаваше писма цртежима, малим акварелима. Можда у намери да покаже да сликарство за њега беше неодвојиво од песништва. Салвадор Дали, упознавши у двадесетој години, казује каквом се поверљивом приљежношћу довијаше да своје цртеже пренесе у песме. Не беше песничке слике коју не представљаше живом бојом, окружене тим музичким преливањем дугиних боја, успевајући боље од сваког другог шпанског песника, да њом учини осетљивијим најобичније речи.”

Луј Пјеро

„У одређеним загонетним стиховима једног Гарсије Лорке, али и једног Албертија, шпанско ухо чује присни звук домаћих романси, док странац у томе види само један загоненат језик који се доима веома непопуларно. Тек код изразито интелектуалних лиричара (пре свега Гиљена) и Шпанац има утисак езотеричне тамности. Уосталом, то су ствари које се тичу самих Шпанаца. У сваком случају је веома индикативно да Шпанци 20. века из своје народне поезије – и из циганских песама Андалузије – преузимају онај прикривајући језик знакова који више евоцира него што именује ствари. Јер тај језик одговара модерном лирском стилу, који из многих разлога жели да буде таман и смео.”

Хуго Фридрих

„Поуздано је да му срце не беше весело. Беше способан за сваку радост свемира, али његов дубок понор, као и у сваког великог песника, не беше понор радости. Они који га видеше како пролеће кроз живот као шаролика птица, нису га познавали. Срце му беше страсно као мало које; способност да воли и пати оплемењиваше сваког дана све више то племенито чело. Волео је много, што му неки површни људи оспораваху.”

Висенте Алеиксандре

„Специфичност Лоркиног схватања уметничког поступка надахнутог дуендеом лежи у томе што његов дуенде није неки пуки нагонски акт у којем су уметник и уметност само пасивни медијуми. Лоркин дуенде није прости стваралачки чин Мајке-Природе у својој суровој, необрађеној фори, него уједно и један културни акт, односно такав стваралачки акт који не гради уметност од изворних, безобличних форми, од сирове земље и блата, него од већ готових, архаичних културних фрагмената, формираних образаца културе којој уметник припада.”

Роман Балвановић

„*Романсеро* је јединствен спој легендарног и личног, стварног и апстрактног, гејзир слика и ризница лирског у епском оквиру. Детињство и мудрост, ‘игра песка и месеца’, ‘сенке и воде’ кроз које људска збиља, мржња и крв, љубав и занос вру побудама, неисказаним и наговештеним. Међуодноси личности и међувременост збивања углавном су прећутани или недоречени, што збирку чини привидно јасном.”

В. Р. Кошутић

„Оно што је свакако значајна карактеристика Лоркиног песништва и што се да уочити од првих до последњих његових написаних песама, јесте управо та њихова, рекао бих, музикалност, неодвојивост од мелодије, од звука, од еха, од музичке скале, од инструмента и напокон од гитаре, која је стопљена са овом поезијом, и која је њен неодвојиви део, јер без те андализијске, циганске, *гитарске* мелодије, Лоркина поезија не би била то што јесте и не би поседовала ону еруптивну емотивну компоненту, која је од Лорке створила симбол андалузијског песништва и сврстала га у онај незнатни број истинских европских и светских песничких великана. Тај пиједестал Лоркиној поезији управо је омогућила та музичка црта, та снага његове речи која поред значења има и своје специфично значење.”

Миодраг Радовић